

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา สภาพ ปัญหาและความต้องสื่อการสอนวิชาดนตรี ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเรียบเรียงเป็นลำดับดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา
- 1.2 มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาสาระที่ 2 : ดนตรี
- 1.3 หลักสูตรดนตรีในระดับมัธยมศึกษา
- 1.4 หลักการทั่วไปในการสอนดนตรี
- 1.5 การประเมินผลการสอนดนตรี
- 1.6 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยดนตรี
- 1.7 สื่อการสอนและ สื่อการสอนดนตรี
- 1.8 สื่อการสอนวิชาดนตรีในระบบการเรียนการสอนดนตรีแบบต่างๆ
- 1.9 การใช้สื่อการสอนวิชาดนตรี ในระดับมัธยมศึกษา
- 1.10 คุณค่าของสื่อการสอนดนตรี

2. การวิจัยเชิงสำรวจ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ

3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้

5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. เป็นหลักสูตรการศึกษา สำหรับ การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ความสามารถในการสื่อสารการคิดการแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยี มีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง มาตรฐานการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างไร เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า

ต้องการอะไรจะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพ

1.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา

ความสำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความเป็นคุณค่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้นกิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบบการรับรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวม การสังเกตรายละเอียด สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

วิสัยทัศน์

การเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผล ถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและรากฐานทางวัฒนธรรม ค้นหาผลงานศิลปะสื่อความหมายกับตนเอง ค้นหาศักยภาพ ความสนใจส่วนตัว ฝึกการเรียนรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อนอันนำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะและสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ รสนิยมส่วนตัว มีทักษะกระบวนการ วิธีการแสดงออก การคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ในบริบท ของการสะท้อนวัฒนธรรมทั้งของตนเองและวัฒนธรรมอื่น พิจารณาว่าผู้คนในวัฒนธรรมของตน มีปฏิกริยาตอบสนองต่องานศิลปะ ช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจในทัศนด้านอื่นๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา ด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้เทคนิควิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้คิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ดัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยให้มีจิตใจที่งดงาม สมาธิที่แน่วแน่ สุขภาพกายและสุขภาพจิต มีความสมดุลเป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการ

ยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติโดยส่วนตน และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม

คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีสภาพจิตใจที่งดงาม มีสุนทรียภาพ มีรสนิยม รักความสวยงาม รักความเป็นระเบียบ มีการรับรู้อย่างพินิจพิเคราะห์ เห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม อันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบศักยภาพความสนใจของตนเองที่เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นพัฒนาตนเองได้ และแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เมื่อจบการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ผู้เรียนจะมีคุณภาพ ดังนี้

สร้างและนำเสนอผลงานศิลปะโดยเลือกและประยุกต์ ทักษะศิลปะ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบ นาฏศิลป์ และทักษะพื้นฐานให้ได้ผลตามที่ต้องการ ตลอดจนสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจผลงานของตนเองได้

รู้ว่าการจัดทัศนธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ จะช่วยให้งานศิลปะสามารถสื่อความคิด ความรู้สึกความสวยงามและความไพเราะของศิลปะได้

บรรยายและอธิบายงานศิลปะสาขาต่างๆ ที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม โดยอธิบายเปรียบเทียบผลงานศิลปะจากยุคสมัย วัฒนธรรมต่างๆ และให้ความสำคัญในเรื่องบริบททางวัฒนธรรม

นำความรู้ทางศิลปะที่ตนถนัดและสนใจ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่นๆ

เห็นความสำคัญของการสร้างสรรค์งานศิลปะ เชื่อมโยง ภาควิชาจิต ในการแสดงออก รับผิดชอบ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น

ซาบซึ้ง เห็นคุณค่าของศิลปะ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รักหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะประกอบด้วยสาระสำคัญต่างๆ 3 สาระ ดังนี้

สาระที่ 1 : ทัศนศิลป์

สาระที่ 2 : ดนตรี

สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

1.2 มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา สาระที่ 2 : ดนตรี

ความสำคัญ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรีแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

มาตรฐาน และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 2 : ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ ดนตรี

ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. อ่าน เขียน ร้องโน้ตไทย และโน้ตสากล	เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี - โน้ตบทเพลงไทย อัตราจังหวะสองชั้น - โน้ตสากล ในกุญแจซอลและฟา โน้ตบันไดเสียง C Major
	2. เปรียบเทียบเสียงร้องและเสียงของเครื่องดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน	เสียงร้องและเสียงของเครื่องดนตรีในบทเพลงจากวัฒนธรรมต่าง ๆ - วิธีการขับร้อง - เครื่องดนตรีที่ใช้
	3. ร้องเพลงและใช้เครื่องดนตรีบรรเลงประกอบการร้องเพลงด้วยบทเพลงที่หลากหลายรูปแบบ	การร้องและการบรรเลงเครื่องดนตรีประกอบการร้อง - บทเพลงพื้นบ้าน บทเพลงปลุกใจ - บทเพลงไทยเดิม - บทเพลงประสานเสียง ๒ แนว - บทเพลงรูปแบบ ABA - บทเพลงประกอบการเต้นรำ
	4. จัดประเภทของวงดนตรีไทยและวงดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่าง ๆ	วงดนตรีพื้นเมือง วงดนตรีไทย วงดนตรีสากล
	5. แสดงความคิดเห็นที่มีต่ออารมณ์ของบทเพลงที่มีความเร็วของจังหวะและความดัง - เบา แตกต่างกัน	การถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลง - จังหวะกับอารมณ์เพลง - ความดัง-เบา กับอารมณ์เพลง
	6. เปรียบเทียบอารมณ์ ความรู้สึกในการฟังดนตรีแต่ละประเภท	- ความแตกต่างของอารมณ์เพลง
	7. นำเสนอตัวอย่างเพลงที่ตนเองชื่นชอบและอภิปรายลักษณะเด่นที่ทำให้งานนั้นน่าสนใจ	การนำเสนอบทเพลงที่ตนเองสนใจ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	8. ใช้เกณฑ์สำหรับประเมินคุณภาพงานดนตรีหรือเพลงที่ฟัง	การประเมินคุณภาพของบทเพลง - คุณภาพด้านเนื้อหา - คุณภาพด้านเสียง - คุณภาพด้านองค์ประกอบดนตรี
	9. ใช้และบำรุงรักษาเครื่องดนตรีอย่างระมัดระวังและรับผิดชอบ	การใช้และบำรุงรักษาเครื่องดนตรีของตน
ม.2	1. เปรียบเทียบการใช้องค์ประกอบดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน	องค์ประกอบของดนตรีจากแหล่งวัฒนธรรมต่าง ๆ
	2. อ่าน เขียนร้องโน้ตไทย และโน้ตสากลที่มีเครื่องหมายแปลงเสียง	เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี - โน้ตจากเพลงไทยอัตราจังหวะสองชั้น - โน้ตสากล (เครื่องหมายแปลงเสียง)
	3. ระบุปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์งานดนตรี	ปัจจัยในการสร้างสรรค์บทเพลง - จินตนาการในการสร้างสรรค์บทเพลง - การถ่ายทอดเรื่องราวความคิดในบทเพลง
	4. ร้องเพลง และเล่นดนตรีเดี่ยวและรวมวง	เทคนิคการร้องและบรรเลงดนตรี - การร้องและบรรเลงเดี่ยว - การร้องและบรรเลงเป็นวง
	5. บรรยายอารมณ์ของเพลงและความรู้สึกที่มีต่อบทเพลงที่ฟัง	การบรรยายอารมณ์และความรู้สึกในบทเพลง
	6. ประเมิน พัฒนาการทักษะทางดนตรีของตนเอง หลังจากการฝึกปฏิบัติ	การประเมินความสามารถทางดนตรี - ความถูกต้องในการบรรเลง - ความแม่นยำในการอ่านเครื่องหมายและสัญลักษณ์ - การควบคุมคุณภาพเสียงในการร้องและบรรเลง
	7. ระบุงานอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและบทบาทของดนตรีในธุรกิจ	อาชีพทางด้านดนตรี บทบาทของดนตรีในธุรกิจบันเทิงบันเทิง

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.3	1. เปรียบเทียบองค์ประกอบที่ใช้ในงานดนตรีและงานศิลปะอื่น	การเปรียบเทียบองค์ประกอบในงานศิลปะ - การใช้องค์ประกอบในการสร้างสรรค์งานดนตรีและศิลปะอื่น - เทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรค์งานดนตรีและศิลปะแขนงอื่น
	2. ร้องเพลง เล่นดนตรีเดี่ยว และรวมวง โดยเน้นเทคนิคการร้อง การเล่น การแสดงออก และคุณภาพเสียง	เทคนิคและการแสดงออกในการขับร้อง และบรรเลงดนตรีเดี่ยวและรวมวง
	3. แต่งเพลงสั้น ๆ จังหวะง่าย ๆ	อัตราจังหวะ 2 และ 4 4 4 การประพันธ์เพลงในอัตราจังหวะ 2 และ 4 4 4
	4. อธิบายเหตุผลในการเลือกใช้อองค์ประกอบดนตรีในการสร้างสรรค์งานดนตรีของตนเอง	การเลือกใช้อองค์ประกอบในการสร้างสรรค์บทเพลง - การเลือกจังหวะเพื่อสร้างสรรค์บทเพลง - การเรียบเรียงทำนองเพลง
	5. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างงานดนตรีของตนเองและผู้อื่น	การเปรียบเทียบความแตกต่างของบทเพลง - สำเนียง - อัตราจังหวะ - รูปแบบบทเพลง - การประสานเสียง - เครื่องดนตรีที่บรรเลง
	6. อธิบายเกี่ยวกับอิทธิพลของดนตรีที่มีต่อบุคคลและสังคม	อิทธิพลของดนตรี - อิทธิพลของดนตรีต่อบุคคล - อิทธิพลของดนตรีต่อสังคม

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.3	7. นำเสนอหรือจัดการแสดงดนตรีที่เหมาะสมโดยการบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นในกลุ่มศิลปะ	การจัดการแสดงดนตรีในวาระต่าง ๆ - การเลือกวงดนตรี - การเลือกบทเพลง - การเลือกและจัดเตรียมสถานที่ - การเตรียมบุคลากร - การเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือ - การจัดรายการแสดง
ม.4-6	1. เปรียบเทียบรูปแบบของบทเพลงและวงดนตรีแต่ละประเภท	การจัดวงดนตรี - การใช้เครื่องดนตรีในวงดนตรีประเภทต่างๆ - บทเพลงที่บรรเลงโดยวงดนตรีประเภทต่างๆ
	2. จำแนกประเภทและรูปแบบของวงดนตรีทั้งไทยและสากล	ประเภทของวงดนตรี - ประเภทของวงดนตรีไทย - ประเภทของวงดนตรีสากล
	3. อธิบายเหตุผลที่คนต่างวัฒนธรรมสร้างสรรค์งานดนตรีแตกต่างกัน	ปัจจัยในการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีในแต่ละวัฒนธรรม - ความเชื่อกับการสร้างสรรค์งานดนตรี - ศาสนากับการสร้างสรรค์งานดนตรี - วิถีชีวิตกับการสร้างสรรค์งานดนตรี - เทคโนโลยีกับการสร้างสรรค์งานดนตรี
	4. อ่าน เขียน โน้ตดนตรีไทยและสากลในอัตราจังหวะต่าง ๆ	เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี - เครื่องหมายกำหนดอัตราจังหวะ - เครื่องหมายกำหนดบันไดเสียง โน้ตบทเพลงไทยอัตราจังหวะ 2 ชั้น และ 3 ชั้น

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6	5. ร้องเพลง หรือเล่นดนตรีเดี่ยวและรวมวงโดยเน้นเทคนิคการแสดงออก และคุณภาพของการแสดง	เทคนิค และ การถ่ายทอดอารมณ์เพลง ด้วยการร้อง บรรเลงเครื่องดนตรีเดี่ยวและรวมวง
	6. สร้างเกณฑ์สำหรับประเมินคุณภาพ การประพันธ์และการเล่นดนตรี ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	เกณฑ์ในการประเมินผลงานดนตรี - คุณภาพของผลงานทางดนตรี - คุณค่าของผลงานทางดนตรี
	7. เปรียบเทียบอารมณ์ และความรู้สึก ที่ได้รับจากงานดนตรีที่มาจากวัฒนธรรม ต่างกัน	การถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกของงาน ดนตรีจากแต่ละวัฒนธรรม
	8. นำดนตรีไปประยุกต์ใช้ในงานอื่น ๆ	ดนตรีกับการผ่อนคลาย ดนตรีกับการพัฒนามนุษย์ ดนตรีกับการประชาสัมพันธ์ ดนตรีกับการบำบัดรักษา ดนตรีกับธุรกิจ ดนตรีกับการศึกษา

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. อธิบายบทบาทความสัมพันธ์และอิทธิพลของดนตรีที่มีต่อสังคมไทย	บทบาทและอิทธิพลของดนตรี - บทบาทดนตรีในสังคม - อิทธิพลของดนตรีในสังคม
	2. ระบุความหลากหลายขององค์ประกอบดนตรีในวัฒนธรรมต่างกัน	องค์ประกอบของดนตรีในแต่ละวัฒนธรรม
ม.2	1. บรรยายบทบาท และอิทธิพลของดนตรีในวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ	ดนตรีในวัฒนธรรมต่างประเทศ - บทบาทของดนตรีในวัฒนธรรม - อิทธิพลของดนตรีในวัฒนธรรม
	2. บรรยายอิทธิพลของวัฒนธรรมและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่มีต่อรูปแบบของดนตรีในประเทศไทย	เหตุการณ์ประวัติศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีในประเทศไทย - การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองกับงานดนตรี - การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีกับงานดนตรี
ม.3	1. บรรยายวิวัฒนาการของดนตรีแต่ละยุคสมัย	ประวัติดนตรีไทยยุคสมัยต่าง ๆ ประวัติดนตรีตะวันตกยุคสมัยต่าง ๆ
	2. อภิปรายลักษณะเด่นที่ทำให้งานดนตรีนั้นได้รับการยอมรับ	ปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6	1. วิเคราะห์รูปแบบของดนตรีไทยและดนตรีสากลในยุคสมัยต่าง ๆ	รูปแบบบทเพลงและวงดนตรีไทยแต่ละยุคสมัย รูปแบบบทเพลงและวงดนตรีสากลแต่ละยุคสมัย
	2. วิเคราะห์สถานะทางสังคมของนักดนตรีในวัฒนธรรมต่าง ๆ	ประวัติสังคมคีตศิลป์
	3. เปรียบเทียบลักษณะเด่นของดนตรีในวัฒนธรรมต่าง ๆ	ลักษณะเด่นของดนตรีในแต่ละวัฒนธรรม - เครื่องดนตรี - วงดนตรี - ภาษา เนื้อร้อง - สำเนียง - องค์ประกอบบทเพลง
	4. อธิบายบทบาทของดนตรีในการสะท้อนแนวความคิดและค่านิยมที่เปลี่ยนไปของคนในสังคม	บทบาทดนตรีในการสะท้อนสังคม - ค่านิยมของสังคมในผลงานดนตรี - ความเชื่อของสังคมในงานดนตรี
	5. นำเสนอแนวทางในการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีในฐานะมรดกของชาติ	แนวทางและวิธีการในการส่งเสริมอนุรักษ์ดนตรีไทย

คำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ประวัติและวิวัฒนาการทางดนตรี ประเภทของเครื่องดนตรี ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับมนุษย์ การผสมวง การวิเคราะห์องค์ประกอบของดนตรี หลักการฟัง หลักการวิเคราะห์เพลง หลักการขับร้อง การใช้เครื่องดนตรี การดูแลและเก็บรักษาเครื่องดนตรี เข้าใจประวัติความเป็นมาของดนตรี ประเภทเครื่องดนตรี ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับมนุษย์ กิจกรรมดนตรีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ฝึกปฏิบัติ การขับร้องประกอบดนตรี เพื่อสื่อความคิด จินตนาการ ความรู้สึก ตลอดจนการนำความรู้และหลักการทางดนตรีมาใช้กับวิชาอื่นๆ ในชีวิตประจำวัน

คำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

รู้หลักการผสมวงดนตรี ขับร้องประกอบดนตรี เทคนิคการขับร้องประกอบดนตรี รู้วิธีการเก็บรักษา รับผิดชอบเครื่องดนตรี รู้หลักการฟัง วิเคราะห์ รับรู้ ชื่นชม ความไพเราะของเสียงดนตรี เข้าใจประวัติความเป็นมาของดนตรี ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับมนุษย์ หลักการจัดกิจกรรมดนตรีที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เข้าใจอิทธิพลของดนตรีต่อมนุษย์ การขับร้องประกอบดนตรี และประยุกต์ใช้เทคนิคในการขับร้อง รู้วิธีการใช้ การเก็บรักษา รับผิดชอบเครื่องดนตรี การฟัง การวิเคราะห์ รับรู้ชื่นชมความไพเราะของเสียงดนตรีบนพื้นฐานของดนตรี เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับมนุษย์ เข้าใจความเชื่อทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อดนตรี รู้หลักการและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมดนตรีที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5-6

ศึกษา รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของดนตรีไทยและสากล ในยุคสมัยต่างๆ เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญานานาชาติ คิด วิเคราะห์ บทเพลง ที่ความหมายของบทเพลงความไพเราะของผลงานดนตรีตามหลักวิชาการทางดนตรี นำความรู้และหลักการทางดนตรีมาประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นๆ และชีวิตประจำวัน เลือกปฏิบัติเครื่องดนตรี 1 ชนิด สามารถปรับแต่งเสียง ถอดประกอบ จัดตั้ง สื่อความหมายของโน้ตและสัญลักษณ์ ลีลา จังหวะ ฟังและปฏิบัติตามหลักการทางดนตรีและเทคนิคตามลำดับความยากง่ายของบทฝึก ปฏิบัติเล่นเดี่ยวและรวมวง เก็บรักษาและทำความสะอาดและมีทักษะในการปฏิบัติเครื่องดนตรี ประกอบการรวมวงและสามารถนำไปแสดงตามโอกาสต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยใช้กระบวนการฝึกทักษะ แสวงหาความรู้ อย่างมุ่งมั่นตั้งใจและมีวินัยในการฝึกปฏิบัติ และสามารถนำความรู้ ความคิด และจินตนาการไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างชื่นชมและเห็นคุณค่า

คำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรีสากลเพิ่มเติม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5-6

ศึกษา ปฏิบัติ ในการเปรียบเทียบรูปแบบของบทเพลงและ วงดนตรีแต่ละประเภท จำแนกประเภทและรูปแบบของ วงดนตรีสากล อ่าน เขียน โน้ตดนตรีสากลในอัตราจังหวะต่าง ๆ ร้องเพลง หรือเล่นดนตรีเดี่ยวและ รวมวงโดยเน้นเทคนิคการแสดงออก และคุณภาพของการแสดง สร้างเกณฑ์สำหรับประเมินคุณภาพการประพันธ์และการเล่นดนตรี ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมเห็นคุณค่า ชื่นชมในการนำดนตรีไปประยุกต์ใช้ในงานอื่น ๆ วิเคราะห์สถานะทางสังคมของ นักดนตรีในวัฒนธรรมต่าง ๆ อธิบายบทบาทของดนตรีในการสะท้อนแนวความคิดและค่านิยมที่เปลี่ยนไปของคนในสังคมโดยใช้กระบวนการฝึกทักษะ แสวงหาความรู้ อย่างมุ่งมั่นตั้งใจและมีวินัยในการฝึกปฏิบัติ และสามารถนำความรู้ ความคิด และจินตนาการไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างชื่นชมและเห็นคุณค่า

คำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรีไทยเพิ่มเติม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5-6
ศึกษา ปฏิบัติ ในการเปรียบเทียบรูปแบบของบทเพลงและวงดนตรีแต่ละประเภท
จำแนกประเภทและรูปแบบของ วงดนตรีไทย อ่าน เขียน โน้ตดนตรีไทยในอัตราจังหวะต่าง ๆ ร้อง
เพลง หรือเล่นดนตรีเดี่ยวและ รวบรวมโดยเน้นเทคนิคการแสดงออก และคุณภาพของการแสดงสร้าง
เกณฑ์สำหรับประเมินคุณภาพการประพันธ์และการเล่นดนตรี ของตนเองและผู้อื่นได้อย่าง
เหมาะสม วิเคราะห์สถานะทางสังคมของ นักดนตรีในวัฒนธรรมต่าง ๆ เห็นคุณค่า ชื่นชมในการนำ
ดนตรีไปประยุกต์ใช้ในงานอื่น ๆ อธิบายบทบาทของดนตรีในการสะท้อนแนวความคิดและค่านิยม
ที่เปลี่ยนไปของคนในสังคมนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีในฐานมรดกของ
ชาติ โดยใช้กระบวนการฝึกทักษะ แสวงหาความรู้ อย่างมุ่งมั่นตั้งใจและมีวินัยในการฝึกปฏิบัติ
และสามารถนำความรู้ ความคิด และจินตนาการไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างชื่นชม
และเห็นคุณค่า

1.3 หลักสูตรดนตรีในระดับมัธยมศึกษา

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาทั้งสองลักษณะ คือหลักสูตรดนตรีที่บังคับสำหรับผู้เรียน
ทุกคนและหลักสูตรดนตรีอีกส่วนหนึ่งที่เป็นวิชาเลือกสำหรับผู้สนใจดนตรีโดยเฉพาะ ในส่วน
หลักสูตรดนตรีศึกษา หรือดนตรีทั่วไป มีหลักการเช่นเดียวกับหลักสูตรระดับประถมศึกษา แต่
สาระดนตรีที่มีในหลักสูตร ควรลึกซึ้งและมีมากกว่าระดับประถมศึกษา สำหรับส่วนที่เป็นวิชาเลือก
นั้น เป็นการศึกษาดนตรีในเชิงทักษะและทฤษฎีดนตรี เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาดนตรีใน
ลักษณะของวิชาเฉพาะ เป็นการวางพื้นฐานการปฏิบัติดนตรีให้กับผู้เรียน เพื่อการเรียนรู้ดนตรีใน
ลักษณะของวิชาชีพขั้นสูงต่อไป

มีข้อที่ควรกล่าวถึงประการหนึ่งเกี่ยวกับผู้ที่ตั้งใจเรียนดนตรีเป็นวิชาเอกในระดับการศึกษา
ที่สูงขึ้นไปว่า แม้ว่าในโรงเรียนมีการจัดให้ผู้ที่ต้องการเรียนต่อทางด้านดนตรีได้เรียนเกี่ยวกับวิชา
ทักษะแล้วก็ตาม อาจไม่เพียงพอในการที่จะเข้าไปเรียนในระดับอุดมศึกษา ดังนั้นผู้ที่ตั้งใจ
จะเรียนต่อทางดนตรี จึงควรมีโอกาสได้ศึกษาดนตรีเป็นการส่วนตัวด้วย ควบคู่ไปกับการเรียน
ดนตรีในโรงเรียนมัธยม และจะเป็นการดียิ่งยิ่ง ถ้าผู้เรียนได้ศึกษาทักษะดนตรีตั้งแต่วัย
ประถมศึกษาเป็นต้น(ณรุทธ์ สุทธจิตต์.2538:5)

สรุป จากหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น ผู้รายงานได้นำหลักและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่
ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทางดนตรี คือ เข้าใจประวัติความเป็นมา การแสดงออก
อย่างสร้างสรรค์ทางดนตรีสากล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา สภาพ ปัญหาและความ

ต้องสื่อการสอนวิชาดนตรี ของक्रमัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 กำแพงเพชร ในครั้งนี้

1.4 หลักการทั่วไปในการสอนดนตรี

ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการสอนดนตรี หลักจิตวิทยาการสอนดนตรีจากนักการศึกษาหลายท่าน สรุปวิเคราะห์รายละเอียดของแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการสอนดนตรี ดังนี้

หลักการสอนดนตรี ต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องเสียงก่อนที่จะแนะนำหรือสอนเกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางดนตรี ควรให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมในกิจกรรมดนตรีทุกประเภท สาระดนตรีและกิจกรรมควรจัดให้เหมาะสมกับวัยผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและควรใช้สื่อการสอนประกอบ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2545 : 97)

หลักการทั่วไปในการสอนดนตรี

1. สอนเรื่องการร้องก่อนที่จะสอนเรื่องการเขียนโน้ต หรือชื่อของตัวโน้ต
2. ให้ผู้เรียนสังเกตและฟังเสียง เปรียบเทียบความสูงต่ำ ความเหมือนความแตกต่างของเสียง
3. สอนสิ่งต่างๆ ทีละอย่าง ได้แก่ จังหวะ ทำนอง และลีลาของดนตรีโดยสอนปฏิบัติควบคู่กันไป ให้เรียนรู้และปฏิบัติตามองค์ประกอบดนตรีในระดับที่ยากมากขึ้น
4. ในการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน ผู้เรียนควรปฏิบัติได้เป็นอย่างดีในแต่ละขั้นตอนก่อนที่จะก้าวไปสู่การฝึกที่ยากขึ้นต่อไป
5. ควรใช้วิธีอุปนัย (induction) ในการสอน คือให้ตัวอย่างฝึกปฏิบัติ และค่อยสรุปเป็นหลักการและทฤษฎี
6. ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิดวิเคราะห์ และฝึกปฏิบัติในเรื่องคุณภาพของเสียงและประยุกต์สิ่งที่ได้รับกับดนตรี
7. การสอนชื่อตัวโน้ต ควรให้มีความสัมพันธ์กับบทเพลง ที่ใช้ประกอบ การเรียน การสอนดนตรีต้องมีความเข้าใจในองค์ประกอบของดนตรีหลายอย่าง จึงจะเกิดทักษะ และประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2538 : 125-126)

หลักการสอนดนตรีในประเทศและต่างประเทศ

หลักการสอนดนตรีในประเทศไทย

1. หลักการสอนของอรวรรณ บรรจงศิลป์ เป็นหลักการสอนดนตรี เพื่อพัฒนาการรับรู้ด้านดนตรีความเข้าใจเรื่องโครงสร้างหรือองค์ประกอบดนตรี เพื่อนำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรี สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันด้านทักษะ ได้แก่ การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์ และการอ่านโครงสร้างหรือองค์ประกอบดนตรี ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปแบบ อารมณ์เพลง และลีลา โดยใช้กิจกรรมดนตรีเป็นสื่อ(ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2544 : 100)
2. หลักการสอนของวิมลศรี อุปมัย เป็นหลักการสอนดนตรีที่ยึดหลักเดียวกันกับการเรียนรู้ด้านภาษา กล่าวคือ การพัฒนาด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาดนตรี ในลักษณะเดียวกับที่ตนเรียนรู้ภาษาของตนเอง การฟัง การรับรู้ การคิด และการเขียน (การสร้างสรรค์ทางดนตรี) (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2544 : 100)
3. หลักการสอนของหม่อมดุษฎี บริพัตร หลักการสำคัญ คือ การบูรณาการของทักษะดนตรีและการเคลื่อนไหว ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดทางดนตรีโดยใช้พื้นฐานทางการเคลื่อนไหวและทักษะดนตรีเป็นสื่อ การมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้เป็นหลักสำคัญในการสอนการเรียนรู้ต่างๆ นั้น ประกอบด้วยการเล่นเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน 3 ระดับ คือ ทักษะพื้นฐานเบื้องต้น ทักษะพื้นฐานขั้นกลาง ทักษะในระดับสูง (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2544 : 88)

หลักการสอนดนตรีในต่างประเทศ

ผู้สอนสามารถนำหลักการและวิธีสอนดนตรีในต่างประเทศ มาดัดแปลงใช้ในการสอนดนตรีในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

1. หลักการสอนของออร์ฟ (Carl Orff) หลักการสอนของออร์ฟเน้นที่กระบวนการโดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการประกอบกิจกรรมต่างๆ ในการสอนดนตรีเริ่มจากเนื้อหาที่ง่าย และค่อยๆ ลึกซึ้งไปเรื่อยๆ จนถึงขั้นผู้เรียนสัมผัสกับดนตรี ถ่ายทอดเป็นการเคลื่อนไหว โดยการใช้อุปกรณ์ประเภทจังหวะเป็นพื้นฐานในการเรียนการสอน (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2544 : 107)
2. หลักการสอนของโคดาย (Zoltan Kodaly) หลักการสำคัญในการสอนของโคดายคือเน้นการฟังและการร้องเพลงเป็นอันดับแรก เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งในดนตรี การอ่าน การเล่นดนตรี การสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวเป็นสิ่งที่ควรสอนในลำดับต่อมา(ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2544 : 111)
3. หลักการสอนของ (ธวัชชัย นาควงษ์ (2540 : 15) ได้กล่าวถึงหลักการสอนดนตรีแบบของโคดายว่าประสบการณ์ในการเรียนต่างๆ ของเด็กจะสนับสนุนซึ่งกันและกัน และในที่สุดจะนำไปสู่การจำ โดยอัตโนมัติ (Automatic Recognition) ของจังหวะ ทำนองเพลง เสียงโน้ต

และเครื่องหมายต่างๆ และแบบแผนของจังหวะ (Rhythm Patterns) เช่นเดียวกับแบบแผนของทำนองเพลง (Melody Patterns) จะถูกแนะนำตามลำดับความยาก โดยแนะนำผ่านเพลงพื้นเมืองต่างๆ เมื่อใดก็ตามที่เด็กเรียนรู้จังหวะหลัก (Basic Pulse หรือ Beat) ของเพลงได้ เมื่อนั้นเด็กจะเรียนค่าของตัวโน้ตได้เร็วยิ่งขึ้น

4. หลักการสอนดนตรีแบบคอมพรีเอนซีฟ มิวซิเชียนชิพ (Comprehensive Musicianship) ฌูรท์ สุธจิตต์ (2538 : 124) ได้สรุปไว้ว่า

หลักการสำคัญของกระบวนการนี้คือ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นทั้งผู้ฟัง ผู้แสดงและผู้สร้างสรรค์ กล่าวคือ

ในฐานะผู้ฟัง ผู้เรียนได้เรียนรู้ คิด วิเคราะห์ โดยอาศัยสื่อทั้งทางเสียง และภาพเข้ามาช่วย เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับสาระดนตรีอย่างถ่องแท้ ลึกซึ้ง

ในฐานะผู้แสดง ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ และฝึกทักษะดนตรีต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในดนตรีอีกมิติที่นอกเหนือจากฐานะผู้ฟัง

ในฐานะผู้สร้างสรรค์ ผู้เรียนมีโอกาสสร้างสรรค์ดนตรีตั้งแต่ระดับง่าย ๆ จนถึงระดับการประพันธ์เพลง ซึ่งการเรียนรู้ดนตรีโดยใช้การสร้างสรรค์เป็นสื่อ สิ่งนี้เป็นประสบการณ์สร้างเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจ และเห็นคุณค่าของดนตรีได้เป็นอย่างดี

จากหลักการสอนดนตรีทั้งในประเทศและต่างประเทศสรุปได้ดังนี้ สอนการร้องก่อนที่จะสอนโน้ต, ให้ผู้เรียนสังเกตและฟังเสียง เปรียบเทียบความสูงต่ำ ความเหมือนความแตกต่างของเสียง, สอนสิ่งต่างๆ ทีละอย่าง ได้แก่ จังหวะ ทำนอง และลีลาของดนตรีโดยสอนปฏิบัติควบคู่กับเรียนรู้ปฏิบัติจากง่ายไปยาก ฝึกปฏิบัติก่อนสรุปเป็นหลักการ คิดวิเคราะห์ และฝึกปฏิบัติในเรื่องคุณภาพของเสียงและประยุกต์สิ่งที่ได้รับกับดนตรี สอนชื่อตัวโน้ต ควรให้มีความสัมพันธ์กับบทเพลง มีความเข้าใจในองค์ประกอบของดนตรี จึงจะเกิดทักษะ และประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ

1.5 การประเมินผลการสอนดนตรี

1. การประเมินผลทักษะดนตรี

การประเมินผลทักษะดนตรีเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติซึ่งสามารถกระทำได้ในสองลักษณะตามประเภทของการปฏิบัติดนตรี คือ การปฏิบัติเดี่ยว และการปฏิบัติกลุ่ม อย่างไรก็ตามเมื่อกล่าวถึงการประเมินผลทักษะดนตรี มักมุ่งเน้นไปสู่การปฏิบัติเดี่ยวมากกว่า ในการวัดผลทักษะดนตรีจะเป็นการวัดทักษะทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณ ได้แก่ ทักษะที่ผู้เรียนควรปฏิบัติได้หลังจากเรียนรู้ไปแล้ว เช่น การปฏิบัติเพลงลมหนาวได้ ส่วนเชิงคุณภาพ

ได้แก่ ความไพเราะของการบรรเลง ลีลาการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ และลีลาการทำสัญญาณมือ เป็นต้น

นอกจากนี้ในการประเมินผลทักษะดนตรีจะมีตารางการวัดผลออกมาในรูปของคะแนน และเกณฑ์ในการให้คะแนนควรกล่าวถึงรายละเอียดของเกณฑ์คะแนนเต็ม เพื่อผู้สอนสามารถให้คะแนนลดหลั่นไปได้ตามความสามารถในการบรรเลงของผู้สอบได้

2. การประเมินผลเจตคติดนตรี

การประเมินผลเจตคติดนตรีจัดเป็นการประเมินผลอีกลักษณะหนึ่งที่แตกต่างไปจากสองลักษณะที่กล่าวมาทั้งเนื้อหาในการประเมินผลมิใช่เป็นสิ่งที่สามารถสอนกันได้ ดังเช่นเนื้อหาหรือทักษะดนตรีเจตคติซึ่งเกี่ยวข้องกับบรรณนิยม ความชอบ ความมีสุนทรียะ และความซาบซึ้ง เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายในจิตใจอารมณ์ ซึ่งผู้เรียนอาจจะแสดงให้เห็นเป็นพฤติกรรมอย่างเด่นชัดหรือไม่แสดงออกเป็นพฤติกรรมก็ได้ ดังนั้นในการวัดผลเจตคติดนตรีจึงควรหาวิธีการที่จะวัดเจตคติของผู้เรียนให้ได้อย่างแท้จริงเท่าที่ทำได้วิธีการที่ใช้ประเมินเจตคติดนตรี ควรเป็นวิธีการสังเกตสัมภาษณ์ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงเจตคติที่ตนมีต่อดนตรีออกมา และควรเป็นการประเมินผลที่กระทำสม่ำเสมอเป็นลักษณะของการประเมินผลเชิงกระบวนการ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้

สำหรับการประเมินเจตคติดนตรี ถ้าออกมาในรูปของการเสนอข้อมูล อาจจะทำเป็นตาราง หรือใช้การเขียนบรรยายเพื่อให้เห็นลักษณะเจตคติของผู้เรียน เช่น อาจจะเสนอเป็นตาราง แสดงเจตคติต่อการปฏิบัติทักษะดนตรี การปฏิบัติตนในการเรียนดนตรี ความสนใจ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2538 : 174 – 186)

1.6 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการสอนดนตรีและการวิจัยทางดนตรี

ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ (2539: 19) ได้กล่าวไว้ในเอกสารก่อนสอนวิชาทฤษฎี และกระบวนการเรียนวิชาดนตรีโดยสรุป คือ ความสำคัญและเหตุผลของการบรรจุวิชาดนตรีศึกษาไว้ในโรงเรียน คือ

1. ดนตรีนั้นเป็นศาสตร์เฉพาะที่ระบบ ดนตรีเป็นศาสตร์ที่ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยศาสตร์ที่เป็นองค์ความรู้ (Knowledge) เป็นศาสตร์ในเรื่องทักษะ (Skill) และเป็นศาสตร์ที่มีรูปแบบของกระบวนการความคิดที่เป็นเรื่องเฉพาะในการพัฒนาในเรื่องการสร้างความคิด (Ways of Thinking) ความสามารถ (Ability) เป็นเรื่องราวที่มีความสำคัญเรื่องหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติเครื่องดนตรี (Perform) การสร้างสรรค์ใหม่ทางดนตรี (Create) และการฟังดนตรี

อย่างเข้าใจแท้จริง (Listening) และความสามารถทั้ง 3 นี้ ต้องเป็นความสามารถที่เป็นองค์ประกอบที่ประจักษ์แจ้งอยู่ในเยาวชนซึ่งเจริญเติบโตเป็นพลเมืองของในแต่ละสังคม

2. เป็นภารกิจของโรงเรียนที่จะต้องมีการสั่งสอน การถ่ายทอดรากฐานทางวัฒนธรรมอันดีงามให้กับเยาวชน ซึ่งจะเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต ดนตรีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง การสอนสั่ง หรือถ่ายทอดวัฒนธรรมทางดนตรียังเป็นที่ต้องการและคาดหวังของผู้ปกครองที่จะเห็นบุตรหลานของตนเองนั้นมีความคุ้นเคยรู้จักงานทางดนตรีที่ดีพอเป็นที่เข้าใจ การรับรู้เทคโนโลยีหรือความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์

จากแนวคิดของ ชาร์ล อาร์ ฮอฟเฟอร์ (Hoffer, 1989: 269 อ้างถึงใน ศิริพร บัตตะพงศ์. 2543 : 19) จากมหาวิทยาลัยในฟลอริดา ได้กล่าวในเรื่องการฝึกปฏิบัติดนตรีในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น นักเรียนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ คือ

1. เป็นสิ่งแน่นอนที่นักเรียนจะสามารถดูแลและช่วยเหลือในการแสดงให้สู่จุดหมายเป็นเรื่องราวตามที่คนเราจะต้องฝึกอย่างหนักในบางสิ่งบางอย่าง เพื่อเรียนรู้ในการปฏิบัติ
2. ดนตรีปฏิบัติสามารถที่จะให้การศึกษาต่อผู้ฟังเกี่ยวกับดนตรี และในหลักสูตรของโรงเรียนดนตรีปฏิบัติเป็นการแสดงไหวพริบ เป็นการสร้างชื่อเสียงที่เกี่ยวกับดนตรีในชั้นเรียน
3. การอยู่ร่วมกันนั้นในทางจิตวิทยาแล้ว เด็กจะมีความรักใคร่เพิ่มมากขึ้นจากการร่วมมือกันในการบรรเลงดนตรี คนรุ่นหนุ่มสาวจะได้รับความสำเร็จได้ต้องรู้จักกระทำให้เกิดความสำเร็จในการเป็นผู้ปฏิบัติ และจะทำให้ได้มาซึ่งความเที่ยงตรง และความไว้วางใจจะเกิดขึ้นในผู้ฟัง
4. ทุกคนต้องมีสำนึกในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติเครื่องดนตรี
5. ดนตรีปฏิบัติเป็นประโยชน์อย่างมากในโรงเรียน การแสดงจะเกิดความเข้าใจ ต่อเมื่อทุกคนได้ร่วมแรงร่วมใจกัน

จากแนวความคิดของ เบนท์ เล เซลลาฮามเมอร์ และคนอื่นๆ (Shellahamer, et al. 1986 : 44 อ้างถึงใน ธนากร แพทย์วงศ์. 2541: 76) กล่าวพอสรุปได้ว่า สิ่งที่จะช่วยสนับสนุนให้วงโยธวาทิต (Marching Band) ประสบผลสำเร็จประกอบด้วยการศึกษาจุดมุ่งหมาย คือ ต้องยอมรับนักเรียนที่มีส่วนร่วมในวงดนตรี การช่วยเหลือให้นักเรียนเหล่านั้นให้ประสบความสำเร็จ ต้องคอยดูแลทั้งด้านสุขภาพร่างกาย ทักษะในการบรรเลงร่วมกัน และความสามารถเฉพาะตัว นักเรียนส่วนใหญ่รักความก้าวหน้ามีความผูกพันกับดนตรี แต่นักเรียนบางคนมีขอบเขตในการรับรู้ บางคนไม่ทันเพื่อน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่ดีที่สุด โดยปล่อยให้เขาเหล่านั้นเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นภารกิจของโรงเรียนที่จะต้องมีการสั่งสอน การถ่ายทอดรากฐานทางวัฒนธรรมอันดีงามให้กับ

เยาวชน ซึ่งจะเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต ดนตรีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง การสอนสิ่ง หรือถ่ายทอดวัฒนธรรมทางดนตรียังเป็นที่ต้องการและคาดหวังของผู้ปกครองที่จะเห็น บุตรหลานของตนเองนั้นมีความคุ้นเคยรู้จักงานทางดนตรีที่ดีพอกับที่เข้าใจ การรับรู้เทคโนโลยีหรือ ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์

จากแนวคิดทฤษฎี และกระบวนการเรียนวิชาดนตรีโดยสรุป คือ

1. ดนตรีนั้นเป็นศาสตร์เฉพาะที่ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยศาสตร์ที่เป็นองค์ความรู้ (Knowledge) เป็นเรื่องทักษะ (Skill) และเป็นศาสตร์ที่มีรูปแบบของกระบวนการ ความคิด ความสามารถ การปฏิบัติเครื่องดนตรี การสร้างสรรค์ใหม่ทางดนตรี และการฟังดนตรี อย่างเข้าใจแท้จริง

2. เป็นภารกิจของโรงเรียนที่จะต้องมีการสั่งสอน การถ่ายทอดรากฐานทางวัฒนธรรม อันดีงามให้กับเยาวชน ซึ่งจะเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต

1.7 สื่อการสอนและ สื่อการสอนดนตรี

สื่อ มีความหมายหลายอย่างด้วยกัน ที่ใช้อยู่ทั่วไปหมายถึง สิ่งต่างที่ผู้สอนนำมา ประกอบประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และความสะดวกทางการศึกษา ความหมายของสื่ออย่างกว้างๆ หมายถึง คน วัสดุสิ่งของและเหตุการณ์ต่างๆ ที่สร้างเงื่อนไขซึ่ง สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทักษะและเจตคติ (สมาน งามสนิท 2525)

นักวิชาการในวงการเทคโนโลยีทางการศึกษา โสภิตศนศึกษา ให้คำจำกัดความของคำว่า “ สื่อการสอน ” ไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ซอร์ส กล่าวว่า เครื่องมือที่ช่วยสื่อความหมายจัดขึ้นโดยครูและนักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เครื่องมือการสอนทุกชนิดจัดเป็นสื่อการสอน เช่น หนังสือในห้องสมุด โสตทัศนวัสดุต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สไลด์ फिल्मสตริป รูปภาพ แผนที่ ของจริง และทรัพยากรจากแหล่งชุมชน

บราวน์ และคณะ กล่าวว่า จำพวกอุปกรณ์ทั้งหลายที่สามารถช่วยเสนอความรู้ให้แก่ ผู้เรียนจนเกิดผลการเรียนที่ดี ทั้งนี้รวมถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เฉพาะแต่สิ่งที่เป็นวัตถุหรือเครื่องมือ เท่านั้น เช่น การศึกษานอกสถานที่ การแสดง บทบาทนาฏการ การสาธิต การทดลอง ตลอดจน การสัมภาษณ์และการสำรวจ เป็นต้น

เปรี๊ยะ กุมุท กล่าวว่่า สื่อการสอณ หมายถึงสิ่งต่ง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับทำใหการสอณของครูถึงผู้เรียนและทำใหผู้เรียนเรียนรูตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ครูวางไว้ได้เป็นอย่างดี

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ให้ความหมาย สื่อการสอณว่่า วัสดุอุปกรณ์และวิธีการประกอบการสอณเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายที่ผู้สอณประสงค์จะส่ง หรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เราความสนใจผู้เรียนรูให้เกิดการเรียนรู เกิดความเข้าใจดีขึ้น อย่างรวดเร็ว

ในด้านการเรียนการสอนดนตรี สื่อทางดนตรี หมายถึง สื่อต่ง ๆ ทางดนตรีที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรูและเข้าใจดนตรีอย่างรวดเร็ว มีทักษะทางดนตรี และมีทัศนคติที่ดีต่อดนตรี

นรุทธิ์ สุทธจิตต์ (2538) ได้แบ่งประเภทสื่อการสอณดนตรีไว้ 6 อย่างได้แก

1. บทเพลง ประกอบด้วย บทเพลงร้อง บทเพลงฟัง และบทเพลงประกอบการเคลื่อนไหว
2. แผนภูมิและแผนภาพ เช่นแผนภูมิเพลง แผนภูมิสัญลักษณ์ทางดนตรี แผนภูมิแสดงรูปหรือโครงสร้างทางดนตรีแผนภาพที่นำมาใช้ เช่นแผนภาพเครื่องดนตรี แผนภาพลักษณะวงดนตรีเป็นต้น
3. เครื่องดนตรี เป็นสิ่งสำคัญในการใช้ประกอบกิจกรรมการสอณ แยกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ และเครื่องดนตรีดำเนินทำนอง
4. สื่อประเภทเสียง มีทั้งวัสดุและอุปกรณ์ เช่นแถบเสียง แผ่นดิสก์ เครื่องเล่นแถบเสียงเครื่องเล่นแผ่นดิสก์
5. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่เอกสารหรือสิ่งพิมพ์ หนังสือต่ง ๆซึ่งเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ เช่นสารานุกรมดนตรี ประวัตินักดนตรีเป็นต้น
6. สื่ออื่น ๆ เช่นเครื่องรับโทรทัศน์ สไลด์ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับดนตรี หรือคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทางดนตรีเป็นต้น

สื่อการสอณดนตรีดังกล่าว ไม่ว่าชนิดใดก็ตามมีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนวิชาดนตรีทั้งสิ้น ดังจะพบว่า นักการศึกษาดนตรีหลายท่านที่แม้จะมีแนวคิดในการสอณต่งต่งกัน แต่ทุกท่านมีการใช้สื่อการสอณดนตรี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น

คาร์ล ออร์ฟ (Carl orff) ผู้วางรากฐานวิธีการสอณดนตรีแบบออร์ฟ ซึ่งการสอณดนตรีวิธีแบบออร์ฟ ได้ตีพิมพ์ในหนังสือชื่อ ชูลเวอร์ค (Schulwerk) โดยออร์ฟ เชื่อว่าดนตรีการเคลื่อนไหวและการพูดเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ ทั้งสามสิ่งรวมกันเป็นเอกภาพ (Unity)

ซึ่ง ออร์ฟเรียกว่า “ดนตรีเบื้องต้น” (elemental music) และองค์ประกอบสำคัญที่เป็นหลักของทั้ง 3 ส่วนคือจังหวะ (Rhythm) เขาจึงให้การศึกษาดนตรีเริ่มต้นด้วยเรื่องของจังหวะ เทคนิคการสอน ในระบบออร์ฟนี้ได้นำไปสู่การพัฒนาสื่อการสอนทางดนตรีที่สำคัญเพื่อนำไปใช้ในการสอนของเขา ได้แก่ การสร้างเครื่องดนตรีชนิดพิเศษคือเครื่องตี ซึ่งประกอบด้วย ฆานพ (xylophone) 3 แนวคือ โซฟราโน อัลโต และเบส ฆานพขนาดเล็กหรือหรือ glockenspiel 2 แนว ได้แก่ โซฟราโน และอัลโต และฆานพโลหะ ที่เรียกว่า metallophon 3 แนวคือโซฟราโน อัลโต และเบส ทุกเครื่องเล่นโดยการใช้ไม้ตี นอกจากนี้มีพวกเครื่องจังหวะต่างๆ เช่น กลอง กิ่ง กรับ wood-block bell สื่อการสอนดังกล่าวของ ออร์ฟถือเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการสอนดนตรีแบบออร์ฟและเขายังต้องการให้มีการใช้เครื่องดนตรีของเขาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่ศึกษาแบบของออร์ฟ เนื่องจากเขาเชื่อว่า เด็กจะกล้าแสดงออกถึงความคิดอ่านทางดนตรีของเขาด้วยการเล่นเครื่องดนตรีมากกว่าการร้องเพลง (อ้างใน Lawrence and Lols, 1972 และ ธีรชัย นาคคง 2537)

โซลตาน โคดาไล (Zoltan Kodaly) ผู้วางระบบการสอนอีกแบบหนึ่งโคดาไล เน้นเรื่อง การสอนอ่านโน้ตและเขียนโน้ตโดยอาศัยการร้องเพลงเป็นสื่อ ดังนั้นสื่อการสอนที่สำคัญ ของ โคดาไล คือ บทเพลง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบคู่ 3 minor และ ใช้บันไดเสียงแบบ Penta-Tonic Scale (5 เสียง) ในด้านจังหวะเน้นการตบมือ และ ย่ำเท้าตามจังหวะยืน (beat) ต่อมา เน้นจังหวะ คำร้อง และสัญลักษณ์ทางดนตรี (อ้างถึง Lawrence and Lois 1972)

Madeleine and Beatrice (1953) กล่าวว่า เด็ก ๆ จะพอใจกับการเรียน ดนตรี ถ้าเด็กได้เล่นเกม มีกิจกรรม และมีสื่อการสอนต่าง ๆ Madeleine และ Beatrice ดังกล่าวถึง สื่อการสอนดนตรีไว้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการสอนอ่านโน้ต เช่น การสร้างบรรยากาศของห้องเรียน ด้วยการเขียนตัวโน้ตใหญ่ ๆ บนกระดานแข็งติดไว้ในห้องเรียนการทำการเป็นรูป ด้วยกระดาษแข็ง เพื่อใช้สำหรับการสให้จังหวะในอัตรา 3/4 และ 4/4 การใช้ metronome เพื่อตั้งจังหวะ ในอัตราความ เร็ว-ช้า ตามต้องการและให้เด็กแกว่งแขนหรือย่ำเท้าให้เข้าจังหวะ metronome การทำกระดาษโน้ตที่มีกุญแจซอล ฟา เป็นรอยบาง ๆ ไว้เพื่อให้เด็กฝึกเขียนกุญแจตามรอยนั้น การวาดภาพคีย์เปียโนพร้อมตั้งชื่อตัวโน้ต เสียงตัวโน้ต และ ตัวเลข ซึ่งจะช่วยให้เด็กเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคีย์เปียโนกับชื่อโน้ต เสียงโน้ต และตัวเลข การใช้บัตรคำเขียนรูปแบบจังหวะ หรือ ตัวโน้ต เพื่อฝึกทักษะการอ่าน ทำแผนภูมิบันไดเสียงของเพลงร้อง ฯลฯ

Bjornar and Eunice (1975) Marvin and Beatrix (1972) ก็ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อการสอนดนตรีต่าง ๆ ทั้งด้านการฟัง บทเพลงหลาย ๆ ประเภท เครื่องดนตรี และ เครื่องจังหวะ ซึ่งเป็นสื่อสำคัญที่จะช่วยให้เด็กมีทักษะทางด้านดนตรีหลายด้าน เครื่องจังหวะที่ควรนำมาใช้

เช่น กลอง ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง การเล่นเครื่องจังหวะต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กรู้จักและมีทักษะเกี่ยวกับ จังหวะยืน (beat) จังหวะหนัก-เบา (accent-unaccent) จังหวะช้า-เร็ว (tempo) ลัก จังหวะ จังหวะเน้นส่วนเครื่องดนตรีที่ทำทำนอง พวกเครื่องตี เช่น xylophone step bells, Diatonic bells, song หรือ melody bed เครื่องตีเหล่านี้จะทำให้เด็กมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่าง เครื่องดนตรีและระดับเสียงต่าง ๆ พวกเครื่องเป่า คือ ขลุ่ย และ เมโลดิก้า จะช่วยให้เด็กเข้าใจ องค์ประกอบของดนตรีมากขึ้น ส่วนพวก เปียโน และ คีย์บอร์ด จะช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับคอร์ด และการประสานเสียง ชัดเจนขึ้น

1.8 สื่อการสอนวิชาดนตรีในระบบการเรียนการสอนดนตรีแบบต่าง ๆ

วิธีการสอนดนตรีมีหลายวิธี ซึ่งจัดได้ว่าเป็นโอกาสหรือเป็นทางเลือกที่ดีให้แก่ นักเรียน ผู้สอนเองด้วย เพราะผู้สอนสามารถนำแนวทางของนักการศึกษาซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป มา ประยุกต์ หรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพภูมิภาวะของนักเรียนได้เป็นอย่างดีมีนักการศึกษา ดนตรีหลายท่านได้ค้นคว้าคิดวิธีการสอนดนตรีที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาโดย แต่ละท่านมีแนวคิดและวิธีการสอนที่แตกต่างกันออกไปแต่จุดมุ่งหมายหลักที่คล้ายคลึงกันนั้นคือ การสร้างความเข้าใจในวิชาดนตรีที่เป็นนามธรรมให้สามารถปฏิบัติออกมาอยู่ในรูปธรรมได้มากที่สุด กับนักเรียนนั่นเองนักการศึกษาดนตรีที่มีชื่อเสียง ซึ่งได้คิดค้นการสอนดนตรีสำหรับเด็ก และ เป็นที่ยอมรับหลาย ๆ ประเทศ มีหลายท่าน เช่น Montessori , Dalcroze , orff Kodaly และ Suzuki เป็นต้น วิธีการสอนของแต่ละท่านนั้นเป็นที่นิยม และ แพร่หลายไปทั่วโลกโดยแต่ละท่าน จะใช้สื่อการสอนดนตรีในลักษณะต่าง ๆ นอกเหนือไปจากวิธีการสอนของนักการศึกษาทางด้าน ดนตรีแล้ว ยังมีหลักปรัชญาการสอนดนตรีในสหรัฐอเมริกา ที่ชื่อว่าหลักการ Comprehensive Musicianship (CM) ซึ่งจัดได้ว่าเป็นที่ยอมรับในการสอนวิชาดนตรีดังจะได้กล่าวถึง แนวคิด วิธี สอน สิ่งที่น่าสนใจในแต่ละวิธีการต่อไปนี้

1. วิธีการสอนแบบมอนเตสเซอร์รี (Montessor)

วิธีการของ มอนเตสเซอร์รี เน้นในเรื่อง Self-directed learning สื่อสาร สอนดนตรีที่ มอนเตสเซอร์ รี ได้พัฒนานั้นคือ อุปกรณ์ทางดนตรี และ แบบฝึกหัดสำหรับโปรแกรมทางดนตรี โดยได้นำมา ผสมผสานกันตามหัวข้อการศึกษาของเธอ โปรแกรมเหล่านี้ได้รวมถึง การฟัง การเล่นเครื่องดนตรี การร้องเพลง และ จังหวะการเคลื่อนไหว ตลอดจนตัวอย่างกิจกรรมและอุปกรณ์ของการเรียนรู้ ด้วยตนเองที่ใช้วิธีสอน มอนเตสเซอร์รี กล่าวว่า “ การเตรียมการเป็นวิธีการที่สำคัญมากที่สุดในการสอน” การเตรียมการจะเป็นการนำให้นักเรียนได้สำรวจความเป็นตัวของตัวเอง และ

ใช้อุปกรณ์ตามโปรแกรมของเธอ เพื่อฝึกความสามารถในรายบุคคลในห้องเรียน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมย่อย เน้นให้นักเรียนเกิดทักษะในการฟัง รู้จักการแยกเสียง กิจกรรมนี้รวมไปถึงการจับคู่ และ การจัดลำดับเสียง การแยกความแตกต่างของเสียง (เสียงดัง และ เสียงเบา) กิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้เด็กนักเรียนมองความแตกต่างออกมาเป็นรูปธรรมได้มากขึ้น ส่วนแนวทางการใช้ทักษะ การเคลื่อนไหวตามจังหวะดนตรี แบบ มอนเทสเซอรี่ นั้นก็จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษาตามหลักสูตรเกี่ยวกับการใช้กล้ามเนื้อ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในวิชาดนตรี โดยแรกเริ่ม จะใช้การฝึกหัดเดินเป็นแถวตามจังหวะเพลง อันเป็นกิจกรรมสำหรับเด็ก ๆ จุดมุ่งหมายก็เพื่อฝึกให้เด็กเดินตัวตรง เดินอย่างอิสระ หรือตามสบาย การวางน้ำหนักตัวให้มีการพอดี ซึ่งต่อมา กลายเป็นกิจกรรมเข้าจังหวะ เพราะ มอนเทสเซอรี่ เล่นเปียโนประกอบกานเกิดของเด็ก ๆ ทำให้เด็กรู้จักการเคลื่อนไหวไปตามจังหวะเพลง สามารถเคลื่อนไหวไปตามจังหวะของโน้ตได้ นอกจากนั้นยังเคลื่อนไหวในลักษณะที่แสดงว่าเข้าใจในความกะชั้นของจังหวะ ความรวดเร็ว หรือ อารมณ์ของเพลง การฝึกหัดเดินดังกล่าว จะเกิดขึ้นทันทีที่เสียงเพลงที่ดังขึ้นโดยที่ไม่ต้องบอกให้เด็กเดิน(Dorothy and Gene,1989)

สรุปได้ว่า สื่อการสอนที่ มอนเทสเซอรี่ ใช้ คือ อุปกรณ์ดนตรีด้านการฟังเครื่องดนตรี และ บทเพลง ร่างกาย ตัวโน้ต และ แบบฝึกหัด

2. วิธีการสอนแบบ ดาลโครซ (Dalcroze)

ในระหว่างที่ มอนเทสเซอรี่ มีชื่อเสียงเกี่ยวกับวิธีการสอนเด็กเล็กด้วยเสียงดนตรี ได้มีชาวสวิส คนหนึ่งชื่อว่า Emile Jacques-Dalcroze กำลังศึกษาวิธีการสอนเด็กเล็กอยู่เช่นเดียวกัน วิธีการสอนของดาลโครซ มีจุดเด่นในเรื่องของการเชื่อว่า การฝึกหัดทักษะเบื้องต้น และการรับรู้ในวัยเด็กนั้นมีความสำคัญมาก และหลักสูตรสำหรับวิชาที่จะนำมาใช้ในการฝึกหัดดังกล่าวได้ก็คือ การดนตรีสำหรับเด็ก ดาลโครซ ค้นพบว่า ลูกศิษย์ดนตรีของเขาเรียนดนตรีได้ดีเพราะการฝึกฝน มิใช่เรียนธรรมดา เขาจึงคิดวิธีการสอนดนตรีตามทฤษฎีที่ว่าร่างกายของมนุษย์เป็นเครื่องดนตรีชนิดแรกซึ่งมนุษย์ใช้แสดงออกทางความรู้สึก ดังนั้นสื่อการสอนดนตรีโดยใช้ร่างกายเป็นเครื่องมือ จึงควรปฏิบัติก่อนอย่างอื่น ดาลโครซ ได้เขียนไว้ว่า “ ในโลกนี้มีเด็ก ๆ ที่มีความสามารถทางดนตรีจำนวนมาก ควรเสริมสร้างสัญชาตญาณทางดนตรีแก่เด็ก”สัญชาตญาณ หรือ สิ่งที่จะบอกได้ว่ามีความสามารถทางดนตรีเกิดขึ้นแก่เด็กแล้วนั้น เขาให้สังเกตได้จากการเคลื่อนไหวของเด็กนั่นเอง ดาลโครซ ใช้สื่อการสอนด้วยเครื่องดนตรี โดยทดลองทำเสียงดนตรี ฟา – ซอล ไปเรื่อย ๆ เด็กมีอาการขยับตัวตามเสียงโน้ตทั้งสองนั้น เขาจึงเรียกทดลองนี้ว่า วิชาการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะดนตรีซึ่งได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางนักการศึกษาหลายท่าน คำว่า “ Eurhythmic”

จึงได้รับการแปลความหมายว่า การเคลื่อนไหวที่แสดงออกถึงความรู้สึก และ ความกลมกลืนกับ จังหวะดนตรีจุดประสงค์ของวิธีการฝึกนี้ก็เพื่อให้เด็ก ๆ ได้รับรู้ และ แสดงออกจนสามารถพัฒนา ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องส่วนประกอบของดนตรีได้ ทั้งนี้โดยใช้ความเคลื่อนไหวของร่างกายเป็น เครื่องมือ

การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะดนตรีนั้น เปรียบได้กับการเรียนรู้ในเรื่องของการฝึกฝน กล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวร่างกายในส่วนต่างๆ โดยใช้ คำศัพท์ในวิชาดนตรีเข้ามาประกอบในการ เรียนการสอน เช่น ปรบมือ , เหยียดตัว ,ร้องเพลง เป็นต้น การเรียนการสอนในด้านการเคลื่อนไหว ประกอบจังหวะดนตรีนั้น จะเริ่มจากการให้จังหวะและการเคลื่อนไหวโดยอาศัยจากประสบการณ์ ในชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ และเริ่มให้เคลื่อนไหวไปตามเสียงดนตรี โดยกำหนดให้เสียงดนตรีกับการ เคลื่อนไหวของเด็กนั้นสอดคล้องกันเป็นจังหวะไป ตามแต่ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนด จากนั้นจึง เริ่มใช้ตัวโน้ตซึ่งเป็นสื่อการสอนอีกลักษณะหนึ่งเข้ามามีบทบาทในการสอนโดยแทรกให้อยู่ใน ลำดับการสอนขั้นต้น ๆ วิธีการสอนดังกล่าว จะทำให้เด็กได้มีโอกาสรู้จักตัวโน้ต และสามารถ ตอบสนองจังหวะได้จนกระทั่งสามารถตอบสนองทำนองดนตรีที่ยากขึ้นได้ด้วย นอกจากนี้ ดาล โครซ ยังได้มองเห็นคุณค่าของสื่อการสอนในด้านเสียงเพลง เพื่อ เด็ก ๆ จึงได้แนะนำให้มีการสอน เด็กร้องเพลงทุก ๆ วัน เพียง 15 นาทีต่อวัน ก็ถือว่าเพียงพอโดยยึดหลักต่าง ๆ เข้ามาประกอบการ สอนร้องเพลงคือ ให้เคลื่อนไหวประกอบจังหวะเมื่อได้เห็นตัวโน้ตหรือได้ยินเสียงได้ สามารถใส่ชื่อ โน้ต ฟา- ซอล ที่บันไดเสียงได้ตลอดจนฝึกการจำเสียงสูง – ต่ำ และ ออกเสียงใส่ทำนอง สูง – ต่ำ ของเพลงได้เอง ดาลโครซ นิยมใช้โน้ต ฟา – ซอล ในการสอนเรื่องของเสียงให้กับเด็ก เพราะเด็ก ส่วนมากจะใช้โน้ตเพียง 2 – 3 ตัว เท่านั้นในการนำมาประกอบเป็นบทเพลง (Dorothy and Gene,1989)

สรุปได้ว่า สื่อการสอนที่ ดาลโครซใช้ คือ ร่างกาย เครื่องดนตรี ตัวโน้ต บทเพลงต่าง ๆ และ ระดับเสียง

3. วิธีการสอนของ ออร์ฟ (Orff) เป็นนักการศึกษาดนตรีชาวเยอรมัน วิธีการสอนของ ออร์ฟนั้น อาจกล่าวได้ว่า เขาได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดของ ดาลโครซ มากพอกับการ จาก จุดที่ ดาลโครซ เน้นในเรื่องความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลง ทำให้ออร์ฟ นำจุดนี้มาเป็นแนวทางในหลักสูตรของเขา โดยที่เขาจะมุ่งเน้นในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะ การสร้างความคิดสร้างสรรค์แบบฉบับพลันหรือเฉพาะหน้า ออร์ฟ ถือว่า การที่เน้น เรื่องความคิดสร้างสรรค์นั้น ก็คือ การพัฒนาสมอง พัฒนาความสามารถของเด็ก โดยอาศัยสื่อ ทางดนตรีที่สร้างขึ้น และนำมาเลือกแบบใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กสื่อทางดนตรีดังกล่าว

ของออร์ฟ เปรียบได้กับแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวการใช้คำพูด ตลอดจนเครื่องดนตรีที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนกับเด็กได้ ออร์ฟ กล่าวว่า “การร้องเพลง ก็คือการพูดอย่างมีจังหวะผสมกับการท่องจำ” ในแบบฝึกหัดหรือบทเรียนของออร์ฟเด็กจะได้ท่องชื่อต่าง ๆ เป็นจังหวะโดยทำเสียง ดังบ้าง ค่อยบ้างช้า – เร็ว สลับกันไป จากนั้นเด็กสามารถใช้ร่างกายของตนเองเคลื่อนไหวประกอบจังหวะตามคำพูดนั้นได้ โดยกำหนดท่าทางไว้ 4 อย่าง คือ กระตืบเท้า, มือตบสะโพก, ประบมือ, และ ตีต่อนิ้วมือ ท่าทางเหล่านี้จะช่วยให้ในเรื่องของการท่องจำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อเด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปของออร์ฟ ก็คือ การให้ความคิดอิสระในการแสดงออกของท่าทาง ซึ่งจะตรงกับจุดมุ่งหมายในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ที่ออร์ฟตั้งไว้ ในแบบเรียนของ ออร์ฟ เกี่ยวกับการท่องจำ เขาสามารถที่จะแต่งทำนองใส่เข้าไปได้ ซึ่งออร์ฟ นิยมใช้เพียงสองเสียงคือ ซอล และ มี เป็นบทเรียนที่เริ่มต้นของการเรียนสำหรับเด็ก จากนั้นจึงจะเพิ่มโน้ตเสียงอื่นเข้าไป ซึ่ง ออร์ฟ ถือว่า วิธีการเช่นนี้จะช่วยพัฒนาความสามารถสร้างสรรค์ในเรื่องของเสียงเพลงแบบฉบับพลันได้ โดยเด็กมีความสามารถในการสร้างสรรค์ทำนองเพลงท่อนแรกไปจนถึงทำนองเพลงตอนจบได้โดย เด็ก ๆ อาจไม่มีความรู้ด้านทฤษฎี แต่เด็กได้อาศัยประสบการณ์ และ ความรู้จากแบบเรียนดังกล่าวของออร์ฟเข้ามาใช้ได้ อย่างดีพอสมควร อาจจัดได้ว่าในขั้นตอนการสอนของออร์ฟนั้น สร้างประสบการณ์ทางดนตรีแก่เด็กได้อย่างสมบูรณ์ (Dorothy and Gene, 1989)

สรุปได้ว่าสื่อการสอนที่ ออร์ฟ ใช้ คือ แบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว และการใช้คำพูด เครื่องดนตรี บทเพลงร้อง และ ร่างกาย

4. วิธีการสอนแบบโคดาเย (Kodaly)

โคดาเย (Kodaly) เป็นนักแต่งเพลงชาวฮังการี และ เป็นนักการศึกษาทางด้านดนตรีอันเป็นรู้จักกันเป็นอย่างดีผู้หนึ่ง ด้วยความสนใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการศึกษาทางด้านวัฒนธรรมและเพลงพื้นเมืองต่าง ๆ ทำให้ โคดาเย พบว่า นักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนดนตรีชั้นสูงของประเทศต่าง ๆ มีพื้นฐานในการเรียนรู้ด้านดนตรีน้อยมาก นักเรียนขาดทักษะในการอ่านเพลงและร้องเพลง จุดสำคัญที่ โคดาเย ได้บันทึกเอาไว้คือ “สิ่งที่สำคัญกว่าใคร คือ ครูสอนดนตรี” จากจุดนี้ทำให้พบว่า ครูคือผู้ถ่ายทอดความรู้ที่สำคัญ จุดประสงค์สำหรับวิธีการสอนของโคดาเย ก็คือ การพัฒนาการอ่าน และการเขียนได้เกี่ยวกับวิชาดนตรี โคดาเย เชื่อว่า ความสามารถในการอ่าน เขียน คิดงานทางดนตรีนั้นควรเริ่มต้นที่เด็ก ซึ่งอายุที่เหมาะสม คือ ระหว่างอายุ 3 – 7 ปี วิธีการสอนของโคดาเยจะพัฒนามาจากการเดินทางไปศึกษาและดูวิธีการสอนดนตรีจากประเทศต่าง ๆ และนำมาเพิ่มวิธีการต่าง ๆ เข้าไป เช่น การใช้มือบอกระดับเสียง สูง – ต่ำ การนำเอาระบบตัวโน้ต

ฟา – ซอล มาใช้สอนทำนองเพลง ส่วนในการสอนจังหวะ โคดาเย ได้กำหนดคำพูดขึ้นมาเพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์หรือคำแทนบอกจังหวะของตัวโน้ตหลายตัวด้วยกัน เช่น “ทา” ใช้กับโน้ต 1 จังหวะ “ที” ใช้กับโน้ต 1/2 จังหวะ เป็นต้น จุดเด่นสำหรับวิธีการสอนของโคดาเยก็คือ การเรียบเรียงลำดับขั้นตอนการสอน โดยเขาจะเลือกเพลง, ทำนอง และ นำมากำหนดขั้นตอนในการสอนโดยพิจารณาจากระดับเสียงในเพลงนั้น จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นพื้นฐานในการขับร้อง และ เพื่อการอ่านเพลงหรือโน้ตได้อย่างถูกต้องแล้ว เมื่อเพิ่มโน้ตตัวอื่นเข้าไปเด็กก็จะสามารถร้องเพลงในจังหวะที่ยากขึ้นไปได้อีก นอกจากนี้ก็ยังช่วยในการเรียนรู้เกี่ยวกับจังหวะอีกด้วย ลำดับขั้นตอนการสอนของโคดาเย ซึ่งจัดเป็นจุดเด่นในวิธีการสอนของเขาพอจะสรุปออกมาได้ดังนี้คือ โคดาเย จะแบ่งลำดับขั้นตอนการสอนตามทักษะ และ ความคิดทางดนตรีสำหรับเด็กเล็กออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1. ฝึกการร้องเพลงเดี่ยว โดยเน้นการออกเสียงให้ถูกจังหวะ
2. ฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายโดยแสดงท่าทางประกอบเพลงอย่างอิสระและสามารถนำมาประกอบเข้ากับจังหวะได้อย่างถูกต้อง
3. ฝึกทักษะการแสดงท่าทางเข้าจังหวะ โดยเน้นให้นักเรียนได้รู้จักคิดท่าทางประกอบจังหวะได้อย่างต่อเนื่อง
4. ฝึกการพัฒนาความคิด โดยให้นักเรียนรู้จักแยกแยะและเปรียบเทียบระดับ เสียง ความเร็วของเสียง โดยฟังจากเสียงดนตรี และ เสียงคน
5. ฝึกประสาทหูและความจำ โดยเน้นในเรื่องของการพัฒนาให้เด็กสามารถจำเพลงได้มากขึ้น และสามารถคิดเพลงออกมาได้
6. ฝึกการฟัง เน้นในเรื่องให้เด็กสามารถฟังเสียงต่าง ๆ ได้ทุกเสียงไม่จำเป็นที่จะต้องเน้นเฉพาะเสียงดนตรีแต่เพียงอย่างเดียว(Dorothy and Gene, 1989)

สรุป สื่อการสอนที่ โคดาเย นำมาใช้คือ ตัวครู สัญลักษณ์มือบอกระดับเสียง สู่ – ต่ำ ระบบตัวโน้ต ฟา – ซอล คำพูดบอกจังหวะ และ บทเพลง

5. วิธีการสอนแบบ ซูซูกิ (Suzuk)

ชินชิ ซูซูกิ เป็นนักการศึกษาทางดนตรีชาวญี่ปุ่น เขาได้คิดค้นวิธีการสอนดนตรีแก่เด็ก ๆ และ เรียกชื่อวิธีการสอนของเขาว่า “การศึกษาแบบสร้างสติปัญญา” วิธีการสอนของซูซูกินี้อาจจัดได้ว่า เป็นการเรียนที่พัฒนามาจากการเริ่มต้นของการเลียนแบบ ซูซูกิ จะจัดลำดับขั้นตอนการสอนของเขาโดยการให้เด็กได้เริ่มเรียนดนตรีจากเครื่องมือ ขึ้นใดชิ้นหนึ่งเพียงอย่างเดียว เช่น เริ่มเรียน ไวโอลิน หรือ เชลโล่ อย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการเรียนนั้นเด็กจะต้องทำตามและเลียนแบบครูผู้สอน แล้วให้ครูเป็นผู้สอนว่า การปฏิบัตินั้นถูกต้องและใช้ได้หรือไม่ จากนั้นซูซูกิจะเริ่มให้เด็ก

ได้เรียนรู้มากขึ้นโดยการท่องจำทำนองเพลง และเริ่มฝึกหัดปฏิบัติเครื่องมือนั้นต่อไป ซึ่ง ชูชุกีถือว่าการเรียนในลักษณะเช่นนี้ คือ การสร้างสติปัญญาให้เกิดแก่เด็ก โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาประกอบดังต่อไปนี้

ขั้นแรก ชูชุกี เน้นว่า ควรให้พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนของลูกโดยอาจให้พ่อแม่ ได้มีโอกาสเข้าร่วมชั้นเรียนกับลูกทุกครั้ง การปฏิบัติเช่นนี้จะช่วยได้ในเรื่องของการนำบทเรียนไปฝึกฝนที่บ้านโดยมีพ่อแม่เป็นผู้ดูแลได้ จากนั้น ควรใช้การเสริมแรงจากสื่อในการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ครูหรือทางโรงเรียนเป็นผู้จัดให้ เช่น เทปเพลง ให้นักเรียนนำกลับไปฟัง และฝึกการร้องตาม เพื่อที่จะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสเรียนอย่างต่อเนื่อง ไม่ได้จบบทเรียนเมื่อครูผู้สอนเลิกการสอนเท่านั้น นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์หรือกลวิธีในการสอนที่เหมาะสมกับวัยเด็ก ก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยครูผู้สอนสามารถจัดเกมหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับบทเรียนเพื่อเพิ่มความสนใจในบทเรียนให้มากขึ้น และ สิ่งที่สำคัญก็คือ ความอดทนในการสอนของครูและพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก ครูและพ่อแม่ ต้องเข้าใจใจขั้นตอนการเรียนรู้ของเด็กว่าจะจะเป็นไปอย่างช้า ๆ ในขั้นต้นและเริ่มเร็วขึ้นตามลำดับ ควรจะใช้วิธีการสอนแบบไม่เร่งรีบเข้ามาช่วยในขั้นตอนนี้ วิธีการสอนดังกล่าวจะสามารถช่วยให้เด็กเล่นเพลงต่าง ๆ ได้ง่ายมากขึ้น และยังทำให้เกิดความไพเราะในการเล่นดนตรีตามมามากอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ชูชุกีจะให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้สึกที่ดีในวิชาดนตรี ให้กับเด็กมากกว่าการเน้นหรือการฝึกฝนทักษะในการเล่นดนตรี ให้แก่เด็กเพียงอย่างเดียวโดย ชูชุกี ได้กล่าวไว้ว่า “ข้าพเจ้าเชื่อว่าความรู้สึกนึกคิด และ ความรักในดนตรี และงานศิลปะ เป็นสิ่งสำคัญที่ควรมีในตัว ของนักการเมือง นักวิทยาศาสตร์ นักธุรกิจ และ แม้แต่ลูกจ้าง กรรมกร มันจะช่วยให้ชีวิตเขา ร่าเริง อย่างมีความหมายมากขึ้น” (Dorothy and Gene, 1989)

สรุป สื่อการสอนที่ใช้ในวิธีการสอนดนตรีของ ชูชุกี คือ เครื่องดนตรี ครูผู้สอน ทำนองเพลง พ่อแม่ของนักเรียน เทปเพลง เกมหรือกิจกรรม

6. วิธีการสอนแบบคอมพรีเฮนซีฟ มิวซิเชียนชิพ (Comprehensive Musicianship) หรือ (CM) เป็นหลัก ปรัชญาการสอนดนตรีที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา ประมาณ ค.ศ. 1965 ซึ่งเป็นหลักการสอน ดนตรีที่สืบเนื่องมาจากโครงการสอนให้เยาวชนอเมริกาที่มีความถนัดทางด้านดนตรี เป็นนักประพันธ์ เพลง และนักดนตรี หลักการของวิธีการนี้มุ่งหวังให้ผู้เรียนซึ่งไม่ว่าจะออกไปจากระบบการศึกษาเมื่อใด เป็นผู้ที่สามารถรู้และเข้าใจดนตรีในลักษณะของศิลปะ ทั้งสามารถ รวบซึ่งในดนตรี กระบวนการที่ใช้ในการศึกษาคือ การเน้นความเป็นดนตรีสามลักษณะคือ ใน ฐานะของ ผู้ฟัง ผู้แสดง ผู้สร้างสรรค์

หลักการสำคัญของกระบวนการนี้คือ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นทั้ง ผู้ฟังผู้แสดง และ ผู้สร้างสรรค์ ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับสาระทางดนตรี และ กระบวนการทางดนตรีไปพร้อม ๆ กัน เกี่ยวกับสาระดนตรี วิธีการนี้กล่าวไว้ว่า ดนตรีประกอบด้วยเสียง แบ่งออกเป็น

(1) ระดับเสียง มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะตามแนวขวาง คือ ทำนอง และ ลักษณะตามแนวตั้ง คือ เสียงประสาน (2) คุณภาพของเสียง ได้แก่ สีสน ความดังค่อย และรูปพรรณ

ในการเรียนการสอนแบบนี้ วิธีการใช้ประกอบไปด้วย (1) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีของผู้เรียน (2) การมีประสบการณ์ดนตรีทั้งสามด้านไปพร้อม ๆ กัน (3) การค้นพบด้วยตนเอง (4) การใช้วรรณคดีดนตรีทั่วโลกในการสอน (ธนุทธิ์ สุทธิจิตต์ 2538)

สรุปสื่อการสอนดนตรีที่นำมาใช้ในแบบ ดอมพรีเฮนซิฟ มิวซิเซ็นซิฟ คือ บทเพลงร้อง บทเพลงประกอบการฟัง ร่างกาย เครื่องดนตรี เสียงประกอบการเล่าเรื่อง วรรณคดีดนตรีประมวล วิธีการสอนหรือแนวคิดของนักการศึกษาในวิชาดนตรีแต่ละท่านนั้นจะพบได้ว่าแนวทางในการสอน หรือ หลักและวิธีการที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจการเรียนการสอนวิชาดนตรีนั้นมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นวิธีใดก็ตาม สื่อการสอนดนตรีดังกล่าว มีบทบาทที่สำคัญต่อการดำเนินการสอนทุกวิธี สำหรับวิธีการสอนดนตรีที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับประถมศึกษาของไทยนั้นน่าจะพิจารณานำวิธีการสอนของนักการศึกษาดนตรีแต่ละท่านมาประยุกต์หรือผสมผสานกัน โดยการนำเอาจุดเด่นของวิธีการสอนในแต่ละส่วนมาใช้ และ เรียงลำดับตามความเหมาะสมของนักเรียนในแต่ละระดับจากระดับประถมศึกษาตอนต้น จนถึง ประถมศึกษาตอนปลาย โดยการประยุกต์วิธีการต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะทางดนตรี 6 ด้าน ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการร้อง ทักษะการเล่นเครื่องดนตรี ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง ทักษะในด้านความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี และ ทักษะการอ่านและเขียนโน้ต

ทักษะการฟัง อาจกล่าวได้ว่า เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดทางดนตรี การที่ผู้สอนสามารถสอนให้นักเรียนเกิดทักษะในการฟังได้ดี ก็ย่อมจะมีความเข้าใจในวิชาดนตรีได้ไม่ยากเพราะการฟังที่ดีจะสามารถช่วยแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ในบทเพลง ได้อย่างละเอียดมากขึ้น

ทักษะการร้อง เป็นทักษะที่เสริมสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน และ ให้ความรู้สึกที่ผ่อนคลาย นักเรียนจะสามารถแสดงความรู้สึกที่มีอยู่ออกมาได้กับการร้องเพลง และ ผู้สอนก็สามารถใช้บทเพลงเป็นสื่อการสอนที่นำไปสู่ความเข้าใจในบทเรียนอื่น ๆ ต่อไป

ทักษะการเล่นดนตรี เป็นทักษะที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถตามระดับตามวัยของนักเรียน ตลอดจนยังเป็นการทำให้นักเรียนได้สำรวจความถนัด และ ความสนใจ

ของตนเองที่มีต่อวิชาดนตรี รวมทั้งการสอนที่เน้นทักษะในการเล่นดนตรีนี้ จะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีในการกล้าแสดงออกได้มากขึ้น นักเรียนก็จะเกิดความรู้สึกอยากเรียนในบทเรียนต่อไป

ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง การสอนในทักษะนี้มีความสำคัญอยู่ที่วิธีการที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการเรียนรู้ทางดนตรีของนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนต้นได้ดีกว่าวิธีอื่น ๆ นักเรียนจะทำความเข้าใจกับบทเรียนได้จากการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง หรือ ดนตรีอย่างไม่ยากนัก

ทักษะการอ่านและเขียนโน้ต การสอนในทักษะดังกล่าวนี้มีความสำคัญอยู่ที่การเสริมสร้างพัฒนาการ ความเข้าใจในบทเรียนทางวิชาดนตรี ของนักเรียนให้เป็นไปได้อย่างรวดเร็วขึ้น เนื่องจากบทเรียนและเนื้อหาในวิชาดนตรีจัดได้ว่าเป็นนามธรรมเกือบทั้งสิ้น ดังนั้นการที่นักเรียนได้รับการฝึกทักษะการอ่าน และ การเขียนโน้ตจากผู้สอน ก็จะสามารถช่วยสร้างความเข้าใจที่เป็นรูปธรรมอันจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ง่ายและรวดเร็วขึ้น

ทักษะในด้านความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี การสอนในทักษะนี้จะช่วยบอกถึงพัฒนาการในการเรียนรู้ของนักเรียนให้กับผู้สอนได้ โดยดูจากกิจกรรม หรือ ผลงานต่าง ๆ ที่ให้นักเรียนปฏิบัติด้วยตนเอง ความสำคัญของการสอนทักษะดังกล่าวจะช่วยในด้านการประเมินผลการสอนของผู้สอนอีกด้วย

การสอนให้เด็กเกิดทักษะดังกล่าว จำเป็นต้องใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ ซึ่ง อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2538) ได้กล่าวว่า “สื่อการสอนในแต่ละทักษะน่าจะนำมาใช้ประกอบการสอนดังนี้ (1) สื่อด้านการฟัง ประกอบด้วย แผ่นเสียง เครื่องบันทึกเสียง บทเพลง แถบบันทึกเสียงเพลงต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งเพลงไทย เพลงเด็ก เพลงคลาสสิก เพลงพื้นเมือง ฯลฯ (2) สื่อด้านการร้องเพลง ได้แก่ หนังสือโน้ตเพลง บทเพลงร้องต่าง ๆ รวมทั้ง แผนภูมิโน้ตเพลงต่าง ๆ ฯลฯ (3) สื่อด้านการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง ได้แก่ เทปเพลงประเภทต่าง ๆ ภาพแสดงท่าทาง สไลด์ วีดิทัศน์ เสียงดนตรีชนิดต่าง ๆ ฯลฯ (4) สื่อด้านการเล่นเครื่องดนตรีได้แก่ เครื่องประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ กิ่ง กลอง เครื่องทำทำนอง เช่น เปียโน คีย์บอร์ด ขลุ่ย ไชโลโฟน เมโลดิก้า ฯลฯ (5) สื่อการสร้างสรรค์ทางดนตรี เช่น นิทานเพลง เครื่องดนตรี เครื่องจังหวะ ฯลฯ (6) สื่อการสอนอ่านโน้ตได้แก่ ตัวโน้ต บทเพลง เครื่องดนตรีเครื่องจังหวะ แถบบันทึกเสียง แผนภูมิโน้ตเพลงต่าง ๆ ฯลฯ (7) สื่อและวิธีการสอนแบบอื่น ๆ การเรียนการสอนเรื่องเครื่องดนตรี และ เรื่องเสียง ครูอาจให้นักเรียนทำเครื่องดนตรีจากวัสดุรอบ ๆ ตัว วัสดุ

ในห้องถิ่น หรือ วัสดุเหลือใช้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ โดยครูสามารถนำมาใช้ ประกอบการเล่นได้ โดยเฉพาะเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ส่วนสื่ออื่น ๆ เช่น เครื่องเสียง แผ่นเสียง แถบเสียง แถบเสียง แถบภาพ หรือ ภาพยนตร์ เป็นสิ่งที่ครูควรจัดหาหรืออาจจะจัดทำ ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสอนซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ดนตรีเป็นที่สนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า สื่อต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาดนตรีระดับมัธยมศึกษาไม่ว่าจะจัดอยู่ในประเภทใดก็ตามถือได้ว่า สื่อทุกชนิดมีความสำคัญต่อการสอนวิชาดนตรีทั้งสิ้น เพราะช่วยให้ผู้สอนดำเนินการสอนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ ขึ้นกับความสามารถในการเลือกสื่อและความสามารถในการนำไปใช้ของผู้สอนด้วย นั่นคือ ผู้สอนจะต้องรู้จักเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนในวิชาดนตรีให้ได้ผลดีที่สุด โดยเฉพาะผู้สอนเองต้องมีความเข้าใจในเนื้อหา หรือ บทเรียนที่จะนำมาสอนอย่างชัดเจน และ แม่นยำ เพื่อที่จะได้เลือกใช้สื่อได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ผู้สอนจะต้องศึกษาวิธีการใช้สื่อให้ถูกวิธี โดยเฉพาะวิชาดนตรีซึ่งต้องใช้สื่อประเภทลงมือปฏิบัติจริงเป็นส่วนมาก ถ้าครูขาดความชำนาญในการใช้สื่ออย่างถูกต้อง บทเรียนที่ถ่ายทอดออกไปสู่นักเรียนก็จะผิดพลาดไม่ตรงกับความเป็นจริง นอกจากวิธีการเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสมแล้ว ผู้สอนเองก็จัดได้ว่าเป็นสื่อที่สำคัญที่สุดเช่นกัน คุณค่าของสื่อการสอนจลนพลวัติที่สุดได้ ก็ต่อเมื่อตัวผู้สอนมีความรู้ ความชำนาญ มีความเข้าใจต่อเนื้อหาวิชาที่จะสอนอย่างแท้จริงและมีความมั่นใจในการที่จะถ่ายทอดความรู้ไปสู่นักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนได้อย่างสูงสุด

นอกจากนี้สื่อการสอนวิชาดนตรียังก่อให้เกิดคุณค่าต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อการเรียนการสอนวิชาดนตรี ในระดับประถมศึกษา หรือ คุณค่าที่เกิดขึ้นต่อผู้สอน และ ผู้เรียน ซึ่งรายละเอียดในด้านคุณค่าของสื่อการสอนดนตรีในโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงเป็นลำดับหัวข้อต่อไป

1.9 การใช้สื่อการสอนวิชาดนตรี ในระดับมัธยมศึกษา

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538) กล่าวว่า “สื่อการสอนดนตรี จัดเป็นสิ่งสำคัญในการสอนดนตรี เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียง ที่เป็นนามธรรม การใช้สื่อต่าง ๆ ทางด้านทัศนูปกรณ์มาช่วยในการสอนช่วยให้ลักษณะนามธรรมของดนตรีเป็นรูปธรรมมากขึ้นช่วยให้ผู้เรียนดนตรีได้เข้าใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สื่อการสอนดนตรีจัดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก นอกจากนีสื่อประเภทเสียงจัดเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนดนตรีซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับฟังดนตรีเพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และ สื่อประเภทเครื่องดนตรีช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัสและเล่นดนตรีซึ่งเป็นสิ่งเร้าช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ดนตรีได้อย่างดี”

นางลักษณ์ ประสพสุข (2536) กล่าวว่า “การเรียนการสอนดนตรีที่มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะเกิดการคิดค้นเทคนิคการสอนที่ดีแล้ว ยังจะต้องประกอบด้วยการหาอุปกรณ์ที่เหมาะสมมาประกอบการสอน อุปกรณ์ที่จะนำมาใช้นั้น นอกจากจะเป็นอุปกรณ์พื้นฐาน เช่น เครื่องดนตรี เครื่องเล่นเทป และเทปเพลง โน้ตเพลง แผนภูมิ ภาพ และ บัตรคำ เป็นต้น สิ่งของเครื่องใช้รอบ ๆ ตัวเราก็สามารถนำมาใช้เป็นสื่อประกอบการสอนได้ด้วย เช่น ช้อน ส้อม ปากกา ไม้บรรทัด กระป๋อง ให้นักเรียนใช้เคาะประกอบจังหวะเพลง หรือ เคาะจังหวะตามแบบฝึกจังหวะ เมื่อครูนำอุปกรณ์มาใช้ในการประกอบการสอนก็ต้องใช้ให้เกิดประโยชน์เต็มที่ด้วย ครูควรให้นักเรียนเป็นผู้ใช้ อุปกรณ์เท่าที่จะเป็นไปได้ ให้นักเรียนมีโอกาสสัมผัสสิ่งของต่าง ๆ ด้วยตนเอง”

สรุปการใช้สื่อการสอนต่าง ๆ มาประกอบบทเรียนในวิชาดนตรีนั้น ผู้สอนจะต้องคัดเลือกสื่อที่จะใช้อย่างฉลาด มีการประเมินค่าอย่างเหมาะสม และสามารถใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้สอนต้องถ่ายทอดความรู้ให้ผ่านประสาทการรับรู้ของเด็กให้ได้มากที่สุด ทักษะและความสามารถของผู้สอนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรี ถ้าผู้สอนขาดทักษะทางดนตรี ขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาดนตรีแล้วก็จะไม่ประสบความสำเร็จในการสอนตลอดจนการใช้สื่อการสอนด้วย

จุดประสงค์ของการใช้สื่อการสอนในวิชาดนตรีนั้น ก็เพื่อช่วยให้ผู้สอนได้มีเครื่องมือที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชานี้ และ ใช้สื่อที่นำมาประกอบในการสอนให้เกิดประโยชน์ในการถ่ายทอดความรู้สึกไปสู่นักเรียนโดยใช้สื่อดังกล่าว เป็นตัวช่วยในการเสริมสร้างความเข้าใจในบทเรียนของวิชาดนตรีได้อย่างละเอียด และ ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกเหนือไปจากคำอธิบายหรือคำบรรยายของผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียว จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสื่อการสอนมีคุณค่าอย่างมากกับผู้เรียนและผู้สอน

1.10 คุณค่าของสื่อการสอนดนตรี

ดนตรีจัดได้ว่า เป็นวิชาที่ผู้เรียนใช้ความสามารถค่อนข้างสูงในการทำความเข้าใจและศึกษาค้นคว้า โดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ตามธรรมชาติของลักษณะนิสัยแล้วเป็นวัยที่อยู่ในการเรียนรู้โดยอาศัยการเลียนแบบจากพฤติกรรมของผู้สอนเป็นหลัก การสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นแก่บทเรียนที่ตนเองต้องเรียนนั้น อาศัยคำอธิบายและการสาธิตจากผู้เรียนเป็นแนวทางในการเรียนรู้เองนั้น การเรียนรู้ของนักเรียนในระดับมัธยม ด้วยวิธีศึกษาค้น เนื้อหาในบทเรียนด้วยตัวเองโดยไม่ต้องอาศัยผู้สอนนั้น จึงเป็นไปได้ค่อนข้างยาก การเรียนการสอนในวิชาดนตรีนี้

นักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้โดยมีผู้สอนเป็นแบบ เป็นผู้สร้างความเข้าใจตลอดจนผู้ให้ความรู้ด้านทักษะต่าง ๆ ทางดนตรีแก่นักเรียน ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวถ้าจะอาศัยคำบรรยายหรือวิธีการสอนโดยการอธิบายจากผู้สอนเพียงอย่างเดียวโดยปราศจากสิ่งที่จะช่วยกระตุ้นความรู้สึกให้เกิดการเรียนรู้ในวิชาที่เรียนนี้ การเรียนรู้ของนักเรียนเองอาจเป็นไปอย่างด้อยประสิทธิภาพ ขาดความเข้าใจ และ มองไม่เห็นรูปธรรม สิ่งที่จะช่วยกระตุ้นความสามารถในการเรียนรู้ และทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาดนตรีนั่นเอง สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนนั้นจัดได้ว่าเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้เกิดความรู้สึกอยากเรียนรู้ อยากทดลอง อยากปฏิบัติ ตามบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสามารถช่วยให้นักเรียนได้มองเห็นภาพพจน์ในสิ่งที่เป็นนามธรรมออกมาเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ผู้สอนต้องการจะสอนเรื่องของ ตัวโน้ต ถ้าการที่ผู้สอนจะสอนด้วยการอธิบายหรือบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว ย่อมเป็นไปได้ยากที่นักเรียนจะเข้าใจถึงลักษณะตัวโน้ต ความยาว - สั้น ต่างกันอย่างไร นักเรียนจะได้ฝึกทักษะการสังเกต และ การจดจำมากขึ้น ความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของตัวโน้ตก็จะละเอียดชัดเจน นอกจากคุณค่าของสื่อที่มีต่อผู้เรียนในด้านความชัดเจนและเรียนรู้ได้รวดเร็วแล้ว สื่อการสอนยังช่วยยืดระยะเวลาความสนใจของนักเรียนเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้สอนมีสิ่งเร้ามากกระตุ้นความสนใจ คุณค่าทางอารมณ์ของสื่อการสอนที่ช่วยยืดระยะเวลาความสนใจของนักเรียนก็คือ การฝึกความอดทน ซึ่งจะเป็นการช่วยสร้างระบบวินัยทางอารมณ์ให้เกิดแก่นักเรียน การที่นักเรียนสามารถให้ความสนใจต่อบทเรียนมากเท่าไร ความอดทนของนักเรียนก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้คุณค่าในการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรีบางอย่าง ยังสามารถมาช่วยให้นักเรียนเอาชนะอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างไม่คาดคิด เช่น “ การสอนในเรื่องของจังหวะและเสียงสูงต่ำ โคคาย มีวิธีการสอนและการใช้สื่อเพื่อทำให้ผู้เรียนเข้าใจ โดยได้นำเอาระบบตัวโน้ต ฟา-ซอล มาใช้สอนทำนองเพลง ซึ่งจะใช้มือเป็นสื่อในการบอกจังหวะและเสียงสูงต่ำ ส่วนการสอนจังหวะ โคคาย ได้กำหนดคำพูด บอกจังหวะของตัวโน้ต เช่น ออกเสียง”ทา” จะใช้กำหนดตัวโน้ต 1 จังหวะ เสียง “ทีที” กำกับตัวโน้ต ½ จังหวะ และยังสามารถกำหนดเครื่องหมายจังหวะแบบเส้นขีดมาใช้อีกด้วย เช่น “ - ++ -- ” (เรียกว่าเครื่องหมายบอกจังหวะแบบขีด) อ่านออกเสียงว่า “ทา ทีที ทา ทา ” ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องของจังหวะ เสียงสูงต่ำ ได้ฝึกปฏิบัติทำให้การเรียนเกิดความสนุกสนาน นอกจากนี้คุณค่าโดยรวมที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและสามารถมองเห็นได้เด่นชัดจนที่สุด เมื่อมีการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรีคือ นักเรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนานต่อบทเรียนที่เรา กำลังเรียนอยู่ ได้รับความรู้ และ ความเข้าใจ เพิ่มมากขึ้นในหลาย ๆ ด้าน ได้มีโอกาสสัมผัส ทดลองปฏิบัติกับสื่อที่ผู้สอนนำมาใช้

อันนำไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาดนตรีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้สื่อการสอนดนตรียังมีคุณค่าในการช่วยให้นักเรียนได้เกิดความคิดสร้างสรรค์จินตนาการที่ก้าวไกลออกไปนับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญต่อการเรียนการสอนวิชาดนตรีเป็นอย่างยิ่ง

คุณค่าการใช้สื่อการสอนดนตรีสำหรับผู้สอน

สื่อการสอนวิชาดนตรี จัดได้ว่าเป็นเทคโนโลยีทางการเรียนการสอนวิชาดนตรีส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ครูประสบผลสำเร็จในการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจ และ สนุกสนานไปกับบทเรียนวิชาดนตรี อีกทั้งยังเป็นการทดสอบความสามารถของครูเองอีกด้วยไม่ว่าจะเป็นในด้านการคัดเลือกสื่อการสอน เพื่อให้เกิดผลดีมากขึ้น ทั้งหมดที่กล่าวมาจัดได้ว่า เป็นคุณค่าของสื่อการสอนที่ช่วยฝึกให้ครูได้พัฒนาความรู้ ความสามารถจากเดิมของตนเองที่มีอยู่ในก้าวหน้ามากขึ้นไปอีก นอกจากนี้คุณค่าของสื่อการสอนโดยรวมที่เกิดขึ้นกับครู และ สามารถมองเห็นได้เด่นชัดที่สุดก็คือ การที่ครูนำสื่อการสอนวิชาดนตรีเข้ามาช่วยในบทเรียนต่าง ๆ ครูจะสามารถถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนได้อย่างรวดเร็ว และมีปริมาณของเนื้อหาในบทเรียนเพิ่มมากขึ้นกว่าการที่ไม่ใช้สื่อเข้ามาประกอบการสอนเลย อีกทั้งยังช่วยให้การสอนของครูเป็นไปอย่างน่าสนใจ น่าติดตาม ช่วยสร้างความรู้สึที่ดีให้เกิดแก่นักเรียน ครูเองก็จะเกิดความมั่นใจในการที่จะถ่ายทอดความรู้ในบทเรียน ต่าง ๆ ให้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ยกตัวอย่าง สื่อการสอนดนตรี ช่วยครูในการอธิบายความหมายของ สัญลักษณ์ หรือ คำศัพท์ทางดนตรี ตลอดจนเครื่องหมายแสดงลักษณะกาดำเนินบทเพลงต่าง ๆ ง่ายขึ้นเช่น ช้า เร็ว ดัง ค่อย สั้น ยาว ฯลฯ ทำให้ช่วยประหยัดเวลาที่ใช้ในการสอน บางครั้งสื่อการสอนบางอย่างยังสามารถช่วยแบ่งเบาภาระของครูในเรื่องของการคุมชั้นเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาได้เป็นอย่างดี ยกตัวอย่าง เช่น ครูอาจเล่นเปียโนเพลงใดเพลงหนึ่ง และ ใช้เครื่องดนตรีบางอย่างกับบทเพลงเป็นสื่อการระหว่างนักเรียนกับครู ซึ่งจะเป็นการสร้างข้อตกลงกับนักเรียนว่า ถ้านักเรียนได้ยินเสียงเปียโนทำนองเพลงที่ครูเล่นให้ฟังนี้ นักเรียนจะต้องนั่งประจำที่ให้เรียบร้อย ถ้ายังไม่เรียบร้อยจะดทำกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนปฏิบัติตามเงื่อนไขทุกครั้ง เพลงนี้ก็จะสื่ออันมีคุณค่าในด้านช่วยรักษาระเบียบวินัยได้อย่างดี

สรุปการสอนดนตรีที่มีผู้สอนนำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น มีคุณค่าหลายด้านคือ

- 1.สามารถช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนให้มีความน่าสนใจมากขึ้น
2. ช่วยทำให้สิ่งที่เข้าใจยาก ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น
- 3.ทำให้ประหยัดเวลาการสอน

4. ทำให้ได้ปริมาณการสอนเพิ่มมากขึ้นและช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอน ในด้านการเตรียมเนื้อหา อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวในการจัดหาสิ่งใหม่ ๆ และคิดค้นเทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การวิจัยเชิงสำรวจ

2.1. รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ

เป็นการดำเนินการเก็บข้อมูลที่ต้องการศึกษาประชากรส่วนใหญ่จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งของประชากรกลุ่มนั้น ซึ่งได้มีการนำมาใช้อย่างกว้างขวางในหมู่นักสังคมวิทยาในยุคปัจจุบัน การสำรวจมีลักษณะเหมือนกับการทดลอง คือ เป็นทั้งวิธีการวิจัย (method of research) และการวิเคราะห์เงื่อนไขในทางสังคมจิตวิทยา

2.2 การวิจัยเชิงสำรวจ

เป็นการวิจัยที่เน้นการศึกษารวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันการดำเนินการวิจัยไม่มีการสร้างสถานการณ์ เพื่อศึกษาผลที่ตามมาแต่เป็นการค้นหาข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว นักวิจัยไม่สามารถกำหนดค่าของตัวแปรต้นได้ตามใจชอบ เช่น ผู้วิจัย ต้องการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน/นักศึกษาต่อการให้บริการทางด้านการเรียนการสอนของวิทยาลัย และต้องการศึกษาว่าเพศชายและเพศหญิงจะมีความคิดเห็นต่างกันหรือไม่ ในกรณีนี้ตัวแปรต้นคือ เพศ และค่าของตัวแปรต้นคือ ชายและหญิง จะเห็นได้ว่าค่าของตัวแปรต้นเป็นสิ่งที่เป็นอย่างอยู่แล้ว นักวิจัยไม่สามารถกำหนดได้เองว่าต้องการให้ค่าของตัวแปรเพศเป็นอย่างอื่นที่ไม่ใช่เพศชายหรือเพศหญิง

2.3 ความหมายของการสำรวจ

เป็นเทคนิคทางด้านระเบียบวิธี (methodological technique) อย่างหนึ่งของการวิจัยที่ใช้เก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้การสัมภาษณ์หรือใช้แบบสอบถามชนิด

self-administered questionnaire Survey มีความคล้ายคลึงกับการออกแบบวิจัยเชิงเตรียมทดลอง (preexperimental design) ที่ Campbell และ Stanley ให้ความหมายว่าเป็น “one-shot case study” คือ เป็นการเก็บข้อมูลในเวลาขณะใดขณะหนึ่ง (at one point in time) ไม่มีการเก็บข้อมูลที่เกิดขึ้นอยู่ก่อน (no “before” observations are made) ไม่มีการควบคุมตัวแปรที่ทำการทดลอง (no control exercised over experimental variables) และไม่มีการสร้างกลุ่มควบคุม (no control groups are explicitly constructed) เพื่อการทดลองมีแต่เพียงกลุ่มที่ทำการศึกษาในเวลาขณะนั้นเท่านั้น แล้วทำการสอบถามตามประเด็น (issues) ที่ต้องการ เช่น

พฤติกรรม ทศนคติ หรือความเชื่อต่างๆ เป็นต้นจากคำจำกัดความข้างต้น ไม่ได้เป็นการจงใจที่จะชี้ให้เห็นว่า survey analysts ไม่ได้กระทำเหมือนกับ the true experimental Design ในความเป็นจริงแล้ว นักวิจัยทางด้านนี้ก็ได้มีการกระทำเช่นกัน โดยใช้วิธี multivariate analysis คือ ภายหลังจากการเก็บข้อมูลแล้ว กลุ่มตัวอย่างจะถูกแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ที่มีความแตกต่างกันเพื่อการวิเคราะห์ (the sample is divided into subgroups that differ on the variables or processes being analyzed) ตัวอย่างเช่นในการศึกษาทัศนคติของบุคคลต่อความสัมพันธ์ทางเพศในการแต่งงาน นักวิจัย จะแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่ยังไม่เคยแต่งงาน (never married) กลุ่มที่แต่งงานแล้ว (currently married) และกลุ่มที่แต่งงานแล้ว และเป็นหม้ายหรือหย่าร้าง (those married previously but now divorced or widowed) ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะคล้ายคลึงกับ experimental design แบบ two experimental groups and one control group คือ 2 กลุ่มทดลองก็จะเป็นพวกที่แต่งงานแล้ว (had been married) และกลุ่มควบคุมก็จะเป็นพวกที่ยังไม่ได้แต่งงาน (never - married group)

2.4 ประเภทของรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ

นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้แบ่งรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ ออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น Warwick and Lininger แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ The Single Cross Section Design Designs for Assessing Change Hyman แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การสำรวจแบบพรรณนา (Descriptive Surveys) การสำรวจแบบอธิบาย (Explanatory Surveys) Oppenheim แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ รูปแบบการพรรณนา (Descriptive Designs) รูปแบบการวิเคราะห์ (Analytic Designs)

Krausz and Miller แบ่งรูปแบบการวิจัยสำรวจออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ศึกษากลุ่มเดียวขณะใดขณะหนึ่ง (One – shot case study)
2. ศึกษากลุ่มเดียวซ้ำกันหลายครั้ง (One group recurrent study) หรือเรียกอีกอย่างว่าการศึกษาซ้ำ (Panel design)
3. ศึกษาเปรียบเทียบภายหลังจากเหตุการณ์เกิดขึ้นแล้ว (Comparison groups ex post facto study) มี 2 ประเภทย่อย ๆ คือ Cross – sectional design และ Target – control group design
4. ศึกษาเปรียบเทียบซ้ำกันหลายครั้ง (Comparison group recurrent study) หรือเรียกอีกอย่างว่าการศึกษาในระยะยาว (Longitudinal designs) มี 3 ประเภทย่อย ๆ คือ
 - cohort-sequential design
 - time-sequential design

- cross- sequential design

Denzin ได้แบ่งรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

Nonexperimental Designs

- One-shot case study
- One-group pretest-posttest design
- Static-group comparison survey

Quasi-experimental Designs

- Same-group recurrent-time-series survey without comparison group
- Different-group recurrent-time series survey without comparison

groups

- Same-group recurrent-time-series survey with comparison groups

สำหรับการอธิบายรายละเอียดของรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจในตอนต่อไปนี้จะใช้ตามเกณฑ์ของ Denzin ซึ่งได้แบ่งประเภทของ Survey Design โดยใช้เกณฑ์ของ Experimental Design เป็นเกณฑ์ โดยอ้างว่ายุทธวิธีทางระเบียบวิธี (methodological strategy) ของการสำรวจจะต้องเกี่ยวข้องกับการสุ่มตัวอย่างเป็นอย่างมาก โดยอ้างถึงตัวแบบของการทดลอง (classical experimental model) ว่ามี 4 องค์ประกอบ คือ

1. นักวิจัยควบคุมเงื่อนไขของการกระทำ (control by the investigator over the treatment conditions)
2. การศึกษาซ้ำ (repeated observations)
3. การสร้างกลุ่มเปรียบเทียบ (construction of two or more comparison group : experimental and control)
4. การใช้กระบวนการสุ่มตัวอย่างเป็นเทคนิคในการกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (the use of randomization as a technique for assignment of objects to experimental and control groups)

Non experimental Designs เป็นรูปแบบการวิจัยที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการสำรวจซึ่งไม่ค่อยได้ใช้กฎเกณฑ์ 4 อย่าง ของรูปแบบการทดลอง (คือการสุ่มตัวอย่าง การใช้กลุ่มควบคุม การศึกษาซ้ำ และการควบคุม ตัวแปรทดลอง) อาจจะไม่มียุทธวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างก็ได้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทย่อยๆ คือ

One-shot case study Case Study เป็นการศึกษาหน่วยทางสังคมหนึ่งหน่วยหรือหน่วยที่มีจำนวนเล็กน้อยอย่างลึกซึ้ง (intensive investigation) เช่น อาจจะเป็นบุคคล ครอบครัว

องค์การทางสังคมต่างๆ ซึ่งนักวิจัยจะต้องเข้าไปอาศัยอยู่ในหน่วยสังคมนั้นๆ ขณะทำการศึกษา วิธีการนี้เป็นที่นิยมกันในการวิจัยทางมานุษยวิทยา เป็นวิธีการศึกษาตัวอย่างแบบถ้วนทั่ว (holistic method) แม้ว่านักสถิติทางสังคมศาสตร์จะวิจารณ์ว่า การใช้วิธีการแบบนี้ศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นระเบียบวิธีที่ไม่สามารถทำให้ผลของการศึกษาอธิบายได้ในลักษณะทั่วไปก็ตาม แต่ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในขั้นต้น (preliminary approach) ในการที่จะค้นหาตัวแปรที่สำคัญๆ (significant variables) และการจำแนกประเภท (categories) เพื่อนำไปสู่การสร้างสมมติฐานที่จะนำไปใช้ในการศึกษาและทดสอบต่อไป ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่สำคัญอย่างหนึ่งด้วย ในการวิจัยทางสังคมวิทยา ความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์การวิจัยของ design แบบนี้ นอกจากเพื่อการพรรณนา (Descriptive) แล้ว อาจจะประยุกต์นำไปใช้กับการอธิบาย (explanation analysis) และการประเมินผล (Evaluation) ได้บ้างถ้าเป็นการศึกษาแบบเจาะลึก (Intensive Study) ดังนั้นรูปแบบการวิจัยประเภทนี้ กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการเลือกสุ่มมาจากประชากรเพื่อวิเคราะห์เหตุและผล (causally analyzed) โดยวิธี multivariate analysis ถ้ามีการใช้ sampling model เรียก design แบบนี้ว่า weighted one-shot survey design แต่ถ้าไม่ได้ใช้ sampling model ในการเลือกตัวอย่าง เราเรียก design แบบนี้ว่า nonweighted one-shot survey design รูปแบบการวิจัยประเภทนี้มีลักษณะอ่อนที่สุด (the weakest) ในบรรดารูปแบบของการวิจัยสำรวจ เพราะไม่มีการใช้กลุ่มเปรียบเทียบในการศึกษา ไม่มีการวัดข้อมูลที่เกิดขึ้นก่อน ดังนั้นจึงไม่สามารถอ้างอิงถึงลำดับขั้นของเวลา (time order) ได้ เพราะใช้เวลาการเก็บข้อมูลศึกษาเพียงครั้งเดียวเท่านั้น แต่ถึงกระนั้นก็ตาม Stouffer กล่าวว่า รูปแบบย่อย 2 ชนิดของ One-shot case study นี้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการวิจัยสำรวจสมัยใหม่มาก เพราะสามารถใช้เป็นยุทธวิธีที่สำคัญในการสร้างข้อเสนอตามหลักเหตุผล (formulating causal proposition) เพื่อช่วยให้สามารถนำทฤษฎีมาชี้แนะและนำกระบวนการสุ่มตัวอย่างมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้จากข้อจำกัดที่เกิดขึ้น นักวิจัยสามารถแก้ไข สามารถประยุกต์หรืออ้างอิงความเป็นเหตุผลได้ด้วยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อย แล้วค้นหาลักษณะที่เหมือนกันและที่แตกต่างกัน ซึ่งพอจะช่วยให้สามารถค้นหาความเป็นเหตุผลได้อย่างหยابๆ (rough indication) เพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับสูงต่อไป

One-group pretest-posttest design เป็นรูปแบบการศึกษา 2 ครั้งในกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน มีลักษณะคล้ายกับ “before after” true experimental model แต่ต่างกันตรงที่ ไม่มีกลุ่มควบคุม (control group) ดังนั้นจึงมีข้อจำกัดตรงที่ว่า นักวิจัยไม่มีทางรู้ได้เลยว่า อะไรเกิดขึ้นถ้ากลุ่มตัวอย่างไม่ได้แสดงออกในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะว่า ไม่มีสถานการณ์เปรียบเทียบ คงรู้แต่เพียงผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ผู้วิจัยจำต้องมีความ

ระมัดระวังเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ ถ้ามีการเปลี่ยนเครื่องมือวัด จะทำให้เกิดการบิดเบือนในการวิเคราะห์ความเป็นเหตุผลได้ รูปแบบนี้มีลักษณะเด่นกว่า One-shot case study ตรงที่ว่ามีการศึกษาซ้ำ (repeated observations) รูปแบบนี้อาจเรียกได้อีกอย่างว่า repeated-measured design แต่ก็ต้องเข้าใจว่า ไม่จำเป็นต้องเป็น One-group pretest-posttest design เสมอไป เพราะนักวิจัยอาจศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกันภายใต้สถานการณ์สองหรือมากกว่าก็ได้ที่แตกต่างกัน Static-group comparison survey ในสมัยก่อนรูปแบบการวิจัยแบบนี้ เรียกอีกชื่อว่า ex post facto survey หรือ “after-only” preexperimental design เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม (อาจจะสุ่มหรือไม่สุ่มก็ได้) มาศึกษาเพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งกลุ่มที่ต้องการจะวิเคราะห์ เรียกว่า กลุ่มเป้าหมาย (target sample) อีกกลุ่มหนึ่งเอาไว้สำหรับเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้น เรียกว่า กลุ่มควบคุม (control sample) แต่รูปแบบนี้มีลักษณะเป็นการศึกษาในเวลาเพียงขณะเดียวเท่านั้น (only one point) ข้อจำกัดของรูปแบบนี้ คือ ไม่มีข้อมูลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน (there are no “before” observation) ซึ่งผู้วิจัยจำเป็นต้องอ้างถึงว่า อะไรได้เกิดขึ้นก่อนในการศึกษารั้งนี้ จากข้อจำกัดอันนี้ ทำให้มีปัญหาในการตีความและเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ว่าแตกต่างกันเนื่องจากเหตุการณ์ที่ศึกษา (critical event) หรือแตกต่างกันเนื่องจากสาเหตุอื่นมีสาเหตุ 2 ประการ ที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้น คือ ผลจากการสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากนักวิจัยขาดความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับประชากรที่จะศึกษา เพื่อที่จะช่วยให้การสุ่มตัวอย่างมีประสิทธิภาพในความเป็นตัวแทน (sufficiently representative) ดังตัวอย่าง Goode ได้แสดงให้เห็นความยากลำบากที่นักวิจัยต้องเผชิญหน้าในการศึกษาชั้นสำรวจเกี่ยวกับหญิงหย่าร้าง (divorced women) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากชุมชนแห่งหนึ่ง (one geographical area) ซึ่งมีอัตราการหย่าร้างสูงในขณะทำการศึกษา ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นพวกชนชั้นสูง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับอัตราการหย่าร้างของทั้งประเทศ ซึ่งจำแนกตามชั้นทางสังคม ซึ่งพบว่าอัตราการหย่าร้าง มักจะเกิดขึ้นมากในหมู่ชนชั้นต่ำทางสังคม (lower classes) ผลจากการศึกษารั้งนี้ เป็นการช่วยให้ Goode ได้ปรับฐานของการสุ่มตัวอย่าง (sampling base) ให้ใกล้เคียงกับอัตราส่วนเฉลี่ยของทั้งประเทศ อคติ (bias) ที่เกิดจากการใช้ปัจจัยที่เกี่ยวกับบุคคลและสังคม (personal/social factors) เป็นเกณฑ์ในการจับคู่หรือจัดประเภท (matching) กลุ่มตัวอย่างใน target sample และ control sample ไม่ว่าจะจะเป็นแบบให้ความหมายแน่นอน (precision) หรือโดยการควบคุมการกระจายของความถี่ก็ตาม นักวิจัยจะต้องจัดบุคคลเข้าสู่กลุ่มให้ได้ทั้งหมด อคติที่จะเกิดขึ้นอยู่ตรงนี้ถ้านักวิจัยไม่สามารถจัดกลุ่มคนที่ศึกษา เข้าไว้ในกลุ่มทั้งสองตามเงื่อนไขได้ นักวิจัยจะต้องทำให้กรณีปัญหานี้หมดไป เพราะจะทำให้เกิดอคติขึ้นมาในกลุ่มตัวอย่างจริงๆ เพราะถ้าประชากรที่จะศึกษามีขนาดเล็ก อคติในกรณีนี้ ที่เกิดจากการไม่สามารถ

จับคู่ จะมีผลต่อเนื่องหรือขยายกว้างออกไป ทำให้ target sample มีขนาดเล็กเกินไป ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอย่างอื่นตามมาอีก ดังที่ Freedman ได้ชี้ให้เห็นว่า การใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเล็กมากๆ มาจับคู่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญขึ้นมาเพราะยิ่งกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กก็จะมีแนวโน้มที่จะเป็นต่อการไม่สามารถควบคุมปัจจัยทดสอบมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลให้การเปรียบเทียบไม่มีความเที่ยงตรงอย่างเพียงพอ นอกจากอคติ 2 ประการข้างต้นแล้วเกี่ยวกับรูปแบบการวิจัยประเภทนี้ ซึ่งมีจุดสนใจตรงเหตุการณ์ในปัจจุบันเท่านั้น เพื่อมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับนัยสำคัญของความแปรผันที่เกิดขึ้น ไม่ได้มุ่งคาดการณ์เหตุการณ์ ดังนั้นนักวิจัยจะต้องป้องกันผลกระทบจากปัจจัยทางวุฒิภาวะ และประสบการณ์แต่หนหลัง (maturational and historical factors) ของกลุ่มบุคคลที่ศึกษา ซึ่งอาจมีผลต่อกระบวนการวิเคราะห์จุดเด่นของรูปแบบนี้ คือมีการใช้กลุ่มเปรียบเทียบ (comparison group) แต่มีจุดอ่อนตรงไม่มีผลของการศึกษาที่เกิดขึ้นก่อน (absence of before measures) จึงมีปัญหาต่อการอ้างอิงถึงความเป็นเหตุและผล (causal inference) เกี่ยวกับรูปแบบการวิจัยประเภทนี้ ซึ่ง Krausz and Miller เรียกว่า Comparison Group Ex Post Facto Study Design เช่นกันนั้น เขาได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ Cross – Sectional Design Target / Control Groups Design Cross – Sectional Design มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ เป็นการศึกษาในระยะเวลาขณะหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นการศึกษาในแง่ของความคงที่ (static study) จุดสำคัญของการศึกษา คือ โครงสร้างของระบบ (structure of the system) รูปแบบของคุณลักษณะของระบบ (patterns of system properties) และ ลักษณะการจัดประเภทในส่วนต่างๆ ของระบบ (arrangement of system parts) จุดอ่อนของ Cross – Sectional Design คือ บอกได้แต่เพียงสหสัมพันธ์ (correlation) แต่ไม่สามารถบอกความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นเหตุเป็นผล (cause – and effect relationship) ถ้านักวิจัยต้องการทราบความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ ก็ต้องใช้รูปแบบของ Longitudinal or Before and After Designs ส่วน Target / Control Groups Design นั้น มีการสร้างกลุ่มควบคุมขึ้นมาศึกษาพร้อมๆ กับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา โดยกลุ่มควบคุมจะมีหน้าที่เป็นตัวแสดงให้เราทราบว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับกลุ่มทดลองหรือกลุ่มเป้าหมาย (experimental or target group) ถ้าไม่มีการทดลองหรือดำเนินการกับตัวแปรที่เป็นปัจจัยทดสอบจุดมุ่งหมายของ design แบบนี้ ก็เพื่อค้นหาผลกระทบของตัวแปรที่เป็นปัจจัยทดสอบ (to discover effect of a testvariable)

Quasi-Experimental Designs ลักษณะสำคัญของการวิจัยสำรวจประเภทนี้ คือ มีการศึกษาซ้ำ (repeated observation) มีการสุ่มตัวอย่าง (randomization) มีการนำลักษณะการทดลองไปใช้ในสภาพการณ์ที่เป็นธรรมชาติและ การเลือกใช้กลุ่มเปรียบเทียบ (the optional use

of comparison groups) แบ่งออกเป็น 3 ประเภทย่อยๆ คือ Same-group recurrent-time series survey without comparison group เป็นการศึกษาซ้ำในกลุ่มบุคคลกลุ่มเดียวตลอดระยะเวลาของการศึกษาล้ำกับรูปแบบ การทดลองประเภท “before-after” experimental แต่ไม่มีกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่าง อาจจะสุ่มมาอย่างใช้ตัวแบบหรือไม่ใช้ตัวแบบ (weighed or unweighted basis) ก็ได้ มีลักษณะแตกต่างจากรูปแบบ one-group pretest-posttest survey ตรงที่มีการศึกษามากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป แต่ก็เกิดปัญหาเหมือน ๆ กัน อันเป็นผลจากการศึกษาซ้ำๆ (repeated observation) เช่น ปัญหาจาก intrinsic test factors การขาดหาย หรือการเบื่อหน่ายของกลุ่มตัวอย่างที่จะให้ข้อมูลแก่เรา เพราะจะต้องใช้เวลาในการศึกษาหลายครั้ง เช่น การตาย การเจ็บป่วย การหลีกหนี และการเปลี่ยนความคิดที่จะให้ความร่วมมือ เป็นต้น ถ้าระยะเวลาของการศึกษายาวนานเกินไป (1 ปีหรือมากกว่าขึ้นไป) บุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอาจจะปลีกตัวออกจากกลุ่มไป ซึ่งจะเป็นเหตุให้การศึกษาในครั้งหลังแตกต่างจากครั้งแรกๆ นอกจากนี้ historical factors ที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษา ก็อาจเป็นเหตุสำคัญมากกว่าเงื่อนไขของการทดลองก็ได้ design แบบนี้ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า panel design (รูปแบบการศึกษาซ้ำ) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาการเปลี่ยนแปลง หรือแนวโน้มที่เกิดขึ้นในกลุ่ม ซึ่งโดยทั่วไป จะมีการสร้างสมมติฐานที่เป็นเหตุผล (Causal hypotheses) ขึ้นมา ภายหลังจากการศึกษาด้านการณอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิด panel design ขึ้นมา คือ ความสนใจในตัวผู้ตอบข้อมูลว่ามีการเรียนรู้ในบทบาทเฉพาะมากน้อยแค่ไหนอย่างไร ปัจจัยที่ทำลายความเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง เป็นต้น design แบบนี้ มีประโยชน์ในการวิจัยทางสังคมวิทยามาก เพราะเป็นตัวแสดงให้เห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ในคุณลักษณะของบุคคล บทบาท ระบบย่อย หรือส่วนอื่นๆ ของระบบ เพื่อชี้ให้เห็นถึงรูปแบบการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของระบบทั้งระบบ ซึ่งสามารถนำไปศึกษาหรือวิเคราะห์กระบวนการทางสังคม (Social process) และการวิจัยความเป็นพลวัตทางสังคม (dynamic social research) โดยวิธีการศึกษา (form of study) เป็นประเภทสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (participant observation) โดยนักวิจัยเข้าไปอยู่ในกลุ่มที่ศึกษาตลอดเวลาตัวอย่างของงานวิจัยในระดับคลาสสิกของ design แบบนี้ คือ การศึกษาพฤติกรรมในการออกเสียงเรื่อง “The People’s Choice” ของ Paul F. Lazarsfeld , Bernard Berelson and Hagel Gaudet ได้ทำการวิจัย ซึ่งตอนหลังได้ตีพิมพ์ครั้งใหม่ออกมาเมื่อปี ค.ศ. 1944 Different-group recurrent-time series survey without comparison groups เป็นการศึกษาประชากรอย่างต่อเนื่อง (recurrent observations) แต่ไม่ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว ในการศึกษาแต่ละครั้งจะสุ่มตัวอย่างมาจากประชากรเดิมทุกครั้งโดยไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งก่อน แต่ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างใหม่จะต้องมีลักษณะคล้ายคลึง (similar) กับกลุ่มตัวอย่างเดิม เหตุที่ทำเช่นนี้ เพื่อควบคุมผลกระทบที่

เกิดจาก intrinsic factor (แต่ก็ทำให้เกิดปัญหาอย่างอื่นตามมา) ตัวอย่างของการศึกษารูปแบบนี้ คือ การสำรวจความคิดเห็นในการออกเสียงเลือกตั้ง (public opinion polls) ของ Gallup และ Harris ซึ่งเป็นการศึกษาทัศนคติของประชากรที่มีต่อลักษณะทางการเมืองหรือเหตุการณ์ต่างๆ ไป ในระยะเวลาต่างๆ ข้อสังเกต คือ การวิจัยรูปแบบนี้ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงการศึกษาซ้ำ (repeated observation) ถึงการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติหรือพฤติกรรมและมีลักษณะอ่อนกว่า the same group design เพราะฉะนั้นนักวิจัยไม่สามารถที่จะศึกษาหน่วยของการวิเคราะห์ได้ทุกๆ มิติ design แบบนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รูปแบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (Successive Design) เป็นการ คัดเลือกและศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน 2 กลุ่ม (หรือมากกว่า) ในเวลาที่ต่างกันจาก ประชากรเดียวกัน เรียกอีกรูปแบบหนึ่งว่า อนุกรมเวลา (time series) ซึ่งนำไปใช้ในการวิเคราะห์ แนวโน้ม (trend analysis)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาแนวโน้มหรือการศึกษาในรูปของกระบวนการไม่ได้ เข้มงวดเกี่ยวกับการเลือกระยะเวลาที่ศึกษาแต่จะเกี่ยวข้องกับการเลือกลักษณะหรือมิติของระบบ ที่จะศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาโดยสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมเมื่อมีจุดมุ่งหมาย เบื้องต้นเพื่อพรรณนาการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติและพฤติกรรมของประชากร เมื่อต้องการ พรรณนา วิเคราะห์หรือประเมินผล ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือจากการกระทำต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น สงคราม การเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การรณรงค์การ เลือกตั้ง หรือการเปลี่ยนแปลงในโครงการต่างๆ ของรัฐบาล เมื่อกลุ่มประชากรนั้นถูกสอบถามหรือ ได้รับผลกระทบจากโครงการต่างๆ อยู่ตลอดเวลา Same – group recurrent – time – series survey with comparison groups นักวิจัยได้สร้างกลุ่มเปรียบเทียบ (comparison group) หรือ control group ขึ้นมา ในเวลาที่ศึกษากลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย (target group) ซึ่งได้มาโดยการ สุ่ม (random selection) เพื่อใช้ศึกษาตลอดในช่วงเวลา (over a long period of time) ของการ วิจัยรูปแบบการวิจัยนี้มีชื่อเรียกว่า Longitudinal design หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Sequential Design นี้สามารถแสดงถึงธรรมชาติของการเจริญเติบโต (growth) และลักษณะของการ เปลี่ยนแปลงในบุคคล และเป็นรูปแบบเดียวเท่านั้นที่แสดงถึงลักษณะเหตุและผลของ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาได้อย่างแท้จริง เหตุผลสำคัญของการศึกษาแบบนี้ เพื่อ ควบคุมปัจจัยความเที่ยงตรงภายใน (internal validity factors) เช่น ผลการสัมภาษณ์ วุฒิภาวะ เวลา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มักจะมีผลกระทบต่อรูปแบบการวิจัยแบบอื่นๆ มาก

ผลจากการศึกษา เมื่อมีข้อแตกต่างระหว่าง comparison and focal samples นักวิจัย จะต้องถามตัวเองว่า ความแตกต่างนี้มีสามเหตุมาจากการสัมภาษณ์ซ้ำใน target sample หรือว่า เป็นข้อแตกต่างโดยธรรมชาติจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ถ้านักวิจัยสามารถลงความเห็นว่าคุณ

แตกต่างกันนี้เกิดจากกระบวนการการสัมภาษณ์ในขณะที่ทำการศึกษา ก็แสดงว่าเกิดความคลาดเคลื่อน (error) ขึ้นแล้วในการสำรวจ ซึ่งสามารถควบคุมได้โดยฝึกฝนพนักงานสัมภาษณ์ (Interview retraining interviewers) จะต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสัมภาษณ์ (Interview Schedule) และจะต้องมีการจดบันทึกการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ target sample ด้วย ตัวอย่าง เช่น ถ้ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแสดงความไม่พอใจ (unfavorable responses) ออกมา แต่ในกลุ่มเปรียบเทียบไม่ได้แสดงออกมาเมื่อเป็นเช่นนั้นก็สามารถให้เหตุผลได้ว่า ผู้สัมภาษณ์ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนขึ้นมายุทธวิธีการวิเคราะห์ของการวิจัยรูปแบบนี้ ก็เพื่อต้องการแสดงถึงรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (patterns of social change) ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาในครั้งแรกจนกระทั่งถึงครั้งหลัง ตัวอย่างจากการศึกษาของ Lazarsfeld ในปี 1948 ซึ่งใช้ทัศนคติของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง (voters' attitudes) เป็นหน่วยของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้วิจัยสนใจตรงผลกระทบของสื่อมวลชน (impact of the mass media) ที่มีต่อ voters' intentions ตั้งแต่การเริ่มรณรงค์หาเสียงเพื่อเลือกตั้งประธานาธิบดีจนกระทั่งถึงวันที่มีการออกเสียงเลือกตั้ง การสัมภาษณ์จะมี 3 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 ตรวจ สอบหรือทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ความชอบพวในพรรคการเมืองกับการเลือกที่จะออกเสียงให้กับผู้สมัคร

ครั้งที่ 2 สัมภาษณ์ซ้ำครั้งที่ 2 ในระหว่างฤดูกาลรณรงค์หาเสียง เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ

ครั้งที่ 3 ศึกษาพฤติกรรมการที่ออกเสียงจริงๆ เมื่อทำได้เช่นนี้แสดงว่า ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการเชื่อมต่องานทัศนคติกับรูปแบบของพฤติกรรม จุดมุ่งหมายพื้นฐานของการวิจัยรูปแบบนี้ เพื่อแสดงลักษณะของการเปลี่ยนแปลงและอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหน่วยที่ศึกษา ดังนั้น ข้อแตกต่างจาก design แบบอื่น คือ นักวิจัยสามารถวัดผลกระทบที่เกิดจากการสังเกตการณ์ได้มีการสร้างกลุ่มเปรียบเทียบ (comparison group) ขึ้นมา ซึ่งทำให้มีการอ้างอิงถึงความเหตุนเป็นผล (causal inference) ได้สามารถระบุถึงผลกระทบของตัวกระตุ้นหรือเงื่อนไขของการทดลองได้ (ทั้งนี้เพราะมีการควบคุม factors of internal validity) จึงทำให้การวิจัยเชิงสำรวจแบบนี้ มีเครื่องมือประกอบที่จุจกมากที่สุด แต่ก็มีปัญหาในตัวเอง ซึ่งปัญหาที่ปรากฏชัดที่สุด คือ เรื่องการจัดหาบุคคล เพื่อให้ยินยอมที่จะถูกสัมภาษณ์ซ้ำ ซึ่ง Glock ได้ให้ข้อคิดว่าบุคคลที่ยินยอมที่จะให้สัมภาษณ์ซ้ำๆ นั้น ในตอนแรกมักจะแตกต่างจากผู้ที่ไม่ยอมให้สัมภาษณ์ซ้ำๆ และทำนองเดียวกับผู้ที่ในตอนแรกรับปากว่าจะให้สัมภาษณ์ แต่ในตอนหลังก็จะบอกปฏิเสธออกมา ความแตกต่างเหล่านี้ นักวิจัยจะต้องระบุออกมาให้เห็นชัด เพื่อชี้ให้เห็นถึงประเด็นของอคติของกลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือกตัวเองที่แตกต่างกัน และนักวิจัยจะต้องประเมินลักษณะ

ของผลกระทบที่เกิดจากการสัมภาษณ์ใหม่ออกมาด้วย ซึ่งการมีส่วนร่วมในขณะที่ทำการวิจัย จะทำให้เกิดผลกระทบอันเป็นลักษณะของความตึงเครียดขึ้นมาด้วย นี่เป็นเหตุผลอันหนึ่งที่ทำให้มีการใช้กลุ่มเปรียบเทียบหลายกลุ่ม ในการวิจัยรูปแบบนี้ ในขณะที่การวิจัยรูปแบบนี้ ได้ชื่อว่าเยี่ยมที่สุดในบรรดาการวิจัยสำรวจประเภทต่างๆ นั้น นักวิจัยจะต้องตระหนักถึง ผลการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดจากปัจจัยแทรกซ้อนอย่างอื่นๆ ด้วย เช่น ปัจจัยทางด้านเวลา การปฏิสัมพันธ์ และคุณภาพจะจุดอ่อนเหล่านี้ ปรากฏอยู่โดยทั่วไปของ design แบบนี้ ซึ่งแก้ไขได้โดยการศึกษาซ้ำ (repeated observation) การศึกษาในระยะยาว หรือ Sequential Design มี 3 รูปแบบย่อยๆ คือ

1. Cohort – sequential design
2. Time – sequential design
- 3 Cross – sequential design

Cross - sequential design เป็นแนวความคิดที่ใช้ในทางประชากรศาสตร์ หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเหมือนกันหรือร่วมกัน (common characteristic) เช่น กลุ่มบุคคลที่เกิดในปี 1940 กลุ่มบุคคลที่เจ็บป่วยจากโรคเฉพาะอย่าง เมื่อนำมาใช้ในสังคมศาสตร์ทั่วไปซึ่งเรียกว่า cohort analysis นั้น เป็นรูปแบบของการศึกษากลุ่มคนที่มีลักษณะเหมือนกัน ในระยะเวลายาว (over a long period of time) ตัวอย่างในการวิจัยทางประชากรศาสตร์ ได้มีการจัดกลุ่มสตรีออกเป็นกลุ่มตามปีที่เกิด (data of birth) หรือตามการแต่งงานแล้วศึกษาจำนวนเด็กที่เกิดจากสตรีในกลุ่มเหล่านี้ ตลอดระยะเวลาของการสืบพันธุ์ (reproductive period) โดยนำกลุ่มที่จัดเป็น cohort มาเปรียบเทียบกับ cohort analysis ในทางประชากรศาสตร์นั้น นำมาใช้เป็นตัวชี้ถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของประชากร (population change) ในระยะยาว เช่น แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการสืบพันธุ์ (pattern of reproduction) การเปลี่ยนแปลงในจำนวนหรือระยะเวลาของการเกิด เป็นต้น Cohort นอกจากจะใช้ในทางสังคมวิทยาแล้ว ยังนำไปใช้ทางการแพทย์, จิตวิทยา, psychiatric ซึ่งหมายถึงจุดเริ่มต้นชีวิตของกลุ่มบุคคล (group of persons starting life) หรือการมีประสบการณ์ร่วมกัน (common experience together) และในทางประชากรศาสตร์ ก็ใช้เป็นหน่วยวิเคราะห์ทางประชากร (unit in demographic studies) ด้วย

2.5 ขั้นตอนการวิจัยเชิงสำรวจ

การวิจัยเชิงสำรวจ หรือ การวิจัยโดยการสำรวจ เป็นวิธีการวิจัยที่ใช้กันแพร่หลายมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการวิจัยสาขาสังคมศาสตร์ ปัจจุบันการวิจัยทางสังคมวิทยา รัฐประศาสนศาสตร์ จิตวิทยา การบริหารธุรกิจ สาธารณสุขศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประชากรศาสตร์ ฯลฯ ในประเทศไทยอาศัยการสำรวจเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการ

กลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งมาจากประชากร เป้าหมายที่ต้องการศึกษาแล้วนำผลที่ได้จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างนี้อ้างอิงหรือประมาณค่าไปยังประชากรทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น ในการวิจัยเชิงสำรวจจึงมีรายละเอียดปลีกย่อยในขั้นตอนของการวิจัยแตกต่างจากการวิจัยในแบบอื่นๆ อยู่บ้าง

Denzin ได้เสนอขั้นตอนของการวิจัยเชิงสำรวจไว้ 9 ขั้นตอน คือการกำหนดรูปแบบของปัญหาที่จะศึกษาเป็นการกำหนดปัญหาที่จะศึกษา ศึกษาจากใครลักษณะการศึกษาเป็นแบบพรรณนาหรือเป็นการอธิบายและทำนายรวมไปถึงสมมติฐานที่ต้องการจะทดสอบด้วย เป็นการกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของปัญหา กำหนดปัญหาเฉพาะการวิจัย แปลความหมายของแนวความคิดในปัญหาที่จะศึกษาให้เป็นตัวแปรที่สามารถวัดได้และระบุถึงกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นหน่วยในการศึกษา การเลือกรูปแบบของการสำรวจ เลือกให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย สร้างเครื่องมือในการวิจัย กำหนดรูปแบบในการวิเคราะห์ข้อมูล เลือกตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม และตัวแปรคุมขึ้นมา พร้อมทั้งระบุนาตรหรือดัชนีของแต่ละตัวแปรไว้ให้พร้อมหนดการเข้าตารางข้อมูล การจัดเตรียมรูปแบบการวิเคราะห์ในตอนนี้เป็นการเตรียมลงรหัสให้กับประเด็นปัญหาและข้อคำถามในแบบสอบถามเพื่อให้ง่ายต่อการแปลงข้อมูลไปสู่การวิเคราะห์ซึ่งอาจจะใช้บัตรคอมพิวเตอร์หรือใช้รูปแบบการวิเคราะห์ตาราง การเตรียมการสำหรับผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ ก่อนที่นักวิจัยจะลงไปปฏิบัติงานในสนาม ผู้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นนักวิจัยผู้ช่วยจะต้องได้รับการฝึกอบรมและชี้แนะถึงที่ตั้งของพื้นที่การวิจัยและมีการกำหนดผู้ถูกสัมภาษณ์ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยชี้แนะให้เห็นถึงถิ่นที่อยู่ของกลุ่มคนเหล่านี้ ซึ่งอาจจะใช้แผนที่เป็นเครื่องช่วยอำนวยความสะดวก การวิเคราะห์ผลของข้อมูลที่ออกมาในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัยต้องมุ่งค้นหาคำตอบประเด็นปัญหาที่จะเกิดขึ้น คือ กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษาจริงนั้นมีลักษณะรายละเอียดต่างๆ เหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้มุ่งหวังไว้หรือไม่ ถ้านักวิจัยได้ใช้ตัวแบบการสุ่มตัวอย่างทางสถิติจะต้องมีการประเมินว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่ได้มาีความเป็นตัวแทนได้มากน้อยแค่ไหน โดยเปรียบเทียบกับแบบแผนตอนต้นที่ได้วางไว้ และกับลักษณะของประชากรส่วนใหญ่ อัตราการปฏิเสธ (Refusals rate) ที่จะตอบคำถามที่เกิดขึ้นจะต้องนำมาคิดคำนวณด้วย เพราะถือเป็นประเด็นสำคัญของการวิจัยซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบว่าเกิดจากอคติของกลุ่มตัวอย่าง (sample bias) หรือไม่

การทดสอบสมมติฐาน ในขั้นนี้นักวิจัยจะต้องสร้างรูปแบบการวิเคราะห์หลายตัวแปรขึ้นมาเพื่อดูลักษณะความแปรผันร่วมระหว่างตัวแปร จัดลำดับก่อนหลัง ความสัมพันธ์ของตัวแปร และเมื่อกระบวนการวิเคราะห์สิ้นสุดลง นักวิจัยจะต้องกลับไปพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้เหล่านี้สามารถอย่างเพียงพอหรือไม่ ที่จะทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้และผลที่ได้ออกมาสนับสนุนหรือคัดค้านสมมติฐานอย่างไรบ้าง Denzin ได้กล่าวว่า ขั้นตอนเหล่านี้เป็นลักษณะความคิดเพื่อให้

ข้อเสนอแนะว่าการวิจัยเชิงสำรวจจะแก้ปัญหา 4 ประการ ที่นักวิจัยทางด้านนี้ต้องเผชิญหน้าอยู่ตลอดเวลา คือ การปฏิสัมพันธ์ เวลา ตัวแบบการสุ่มตัวอย่าง หน่วยของการวิเคราะห์

2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการสุ่มตัวอย่างกับการวิจัยเชิงสำรวจ

เนื่องจากการสำรวจเป็นการเลือกตัวแทนของประชากรที่เราต้องการศึกษาขึ้นมาจำนวนหนึ่งเพื่อทำการศึกษาโดยมีเป้าหมายเพื่อนำเอาลักษณะข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงไปถึงลักษณะของประชากรที่เป็นหน่วยของการศึกษาและเนื่องจากจุดเริ่มต้นของการสำรวจเกี่ยวข้องกับข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาจากประชากรที่ทำการศึกษา ดังนั้น การคัดเลือกตัวแบบการสุ่มตัวอย่างจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำก่อน การออกแบบการศึกษาว่าจะศึกษาประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างแบบไหนและด้วยเหตุนี้จึงทำให้การสำรวจข้อมูลต้องอาศัยทฤษฎีทางคณิตศาสตร์สถิติ เกี่ยวกับความน่าจะเป็นและ

3.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ได้ทดลองนำสื่อดนตรีไปทำการศึกษาค้นคว้าผลการสอนดนตรีในลักษณะ

วัฒนา มัคสมัน (2528) ได้ทำการทดลองสอนโน้ตเบื้องต้น โดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสานแก่นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวอย่างประชากรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยกลุ่มควบคุมเรียนด้วยวิธีสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการและกลุ่มทดลองเรียนด้วยวิธีการการสอนตามแผนการสอนโน้ตสากล โดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสาน ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มทดลองที่เรียนด้วยวิธีสอนตามแผนการโน้ตสากลเบื้องต้น โดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสานกับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .01 ตามพฤติกรรมการเรียนไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัยนี้ คือ สื่อการสอนพวงเพลงพื้นบ้านอีสานช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโน้ตสากลมากกว่าสื่อการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ

สุนันท์ สุขเจริญ (2529) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนโน้ตสากลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการสอนที่ใช้เปียโนกับการสอนที่ใช้บัตรคีย์บอร์ด เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรแบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม ดำเนินการสอนโดยใช้เปียโน 4 กลุ่ม และ อีก 4 กลุ่ม ดำเนินการสอนโดยใช้บัตรคีย์บอร์ดเป็นสื่อ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนโน้ตสากล

ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนการสอนที่ใช้เปียโนกับกลุ่มที่เรียนการสอนที่ใช้บัตรคีย์บอร์ดไม่แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 และ ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาการผลิตและการใช้คีย์บอร์ดในการสอนโน้ตสากลแก่นักเรียนพบว่า นักเรียนยอมรับร้อยละ 83.75 ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.25 ไม่ยอมรับ

สรุปผลการศึกษาครั้งนี้ คือ สื่อการสอนด้วยเครื่องดนตรีเปียโนที่มีผลสัมฤทธิ์ไม่แตกต่างจากสื่อการสอนด้วยบัตรคีย์บอร์ด

Peters (1992) ได้ศึกษาประวัติของดนตรีศึกษา พบว่า ได้มีการพัฒนาการสอนดนตรีศึกษาจากการบรรยาย มาสู่การใช้วัสดุ อุปกรณ์ ทั้ง

Software และ Hardware โดยการนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามาสอนดนตรีในชั้นเรียน การวิจัยนี้มีข้อสังเกตว่า นักการศึกษาและนักดนตรี เห็นชอบกับการใช้ วัสดุ อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ เข้ามาช่วยสอนดนตรีในชั้นเรียน และ เห็นด้วยกับการตีพิมพ์ เพื่อเผยแพร่วิทยการนั้นสู่วงการดนตรีศึกษา

Ely (1992) ได้ศึกษาเรื่อง อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ (Softwaer) ซึ่งใช้ในการแต่งเพลงในชั้นเรียน ข้อค้นพบคือ เขาใช้เครื่องมือที่เป็นระบบ Digitol ชื่อ MIDI ที่มีความสามารถในการแต่งเพลงเรียบเรียงเสียงประสาน ซึ่งมีประโยชน์สำหรับครู และ นักเรียนมาก

สรุปผลการศึกษาในเรื่องอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ซึ่งใช้ในการแต่งเพลงในชั้นเรียน พบว่า เครื่องมือโปรแกรม Digitol ชื่อ MIDI ก่อให้เกิดประโยชน์ในการแต่งเพลงเพื่อนเรียบเรียงเสียงประสานในวิชาดนตรีศึกษา

Rogers (1991) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้ตัวโน้ตเป็นสีต่าง ๆ ให้นักเรียนอ่าน และการเล่นเครื่องมือทางดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยบอกว่า การกำหนดตัวโน้ตให้เป็นสีต่าง ๆ ช่วยให้นักเรียนอ่านโน้ตได้ดี แต่ยังไม่มีความมั่นใจแน่นอนว่า ตัวโน้ตสีต่าง ๆ นั้น จะสามารถช่วยให้นักเรียนจำได้ดี และ มีนักเรียนบางคนที่ต้องอ่านโน้ตที่มีสีต่าง ๆ มิฉะนั้นจะไม่เข้าใจตัวโน้ตได้ถูกต้อง

สรุปผลงานวิจัยนี้ คือ การใช้ตัวโน้ตโดยการกำหนดตัวโน้ตให้เป็นสีต่าง ๆ ช่วยให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการอ่านโน้ต

Taylor (1988) ได้ศึกษาประวัติการใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนดนตรี และยอมรับว่าการสอนดนตรีโดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นช่วยในการเรียนรู้ได้ดี แต่ทั้งนั้นใช้ได้ในรูปแบบ Hardware แต่ด้าน Software นั้น ต้องมีการปรับปรุงในเรื่องการสร้างโปรแกรมขึ้นมาเพื่อช่วยสอนให้มากขึ้น

สรุปผลการศึกษา โยการใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนดนตรี พบว่า การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในรูปแบบ Hardware ช่วยให้กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปได้ดี

เสน่ห์ บุญช่วย (2529) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพ ปัญหาและความต้องการสื่อการสอนวิชาดนตรีของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยพบสรุปได้ว่า

สภาพ หนังสือเพลงที่ใช้ในการเรียนการสอน มีความเพียงพอ คุณภาพของหนังสือคู่มือการสอนดนตรีอยู่ในสภาพพอใช้ ห้องเรียนวิชาดนตรี มีจำนวนเพียงพอ งบประมาณสำหรับสื่อการสอนดนตรีมีน้อย นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการผลิตสื่อการสอนดนตรี น้อย ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนการใช้สื่อการสอนดนตรี การใช้สื่อการสอนดนตรีสอดคล้องกับเนื้อหา มีการใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายในบางบทเรียน

ปัญหา ขาดแคลนเครื่องดนตรีประเภททำนอง ครูไม่ได้รับการแนะนำจากศึกษานิเทศในการใช้ และ ผลิตสื่อการสอนดนตรี ครูดนตรีมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดแคลนตู้เก็บสื่อการสอนดนตรีงบประมาณการผลิตและซ่อมแซมสื่อดนตรีไม่เพียงพอ ไม่มีงบประมาณสำหรับจัดซื้อสื่อการสอนดนตรี ครูไม่มีทักษะในการผลิตสื่อดนตรี

ความต้องการ ครูต้องการสื่อการสอนดนตรีทาง วีดิทัศน์ พจนานุกรมดนตรี สารานุกรมดนตรี ตู้เก็บสื่อการสอนดนตรี ต้องหางบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอนดนตรี ต้องการการสนับสนุนจากผู้ปกครองและองค์กรต่าง ๆ ในการจัดซื้อและจัดหาสื่อการสอนดนตรี ต้องการการแนะนำการใช้สื่อการสอนดนตรี ต้องการรู้วิธีเก็บรักษาสื่อการสอนดนตรีและวิธีการสอนวิธีการสอนกิจกรรมเข้าจังหวะ

ธนากร แพทย์วงศ์ (2541) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาแผนการฝึกและการคัดเลือกนักดนตรี สำหรับวงโยธวาทิตในโรงเรียนมัธยมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดทำแผนการฝึก สำหรับวงโยธวาทิตในโรงเรียนมัธยมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดทำแผนการฝึก โรงเรียนที่ศึกษาส่วนใหญ่ มีการประชุมเตรียมการในการกำหนดระยะเวลาในการฝึกซ้อม การจัดตารางฝึกที่มีความชัดเจนในการปฏิบัติ คือ การฝึกประจำวัน การฝึกประจำสัปดาห์ และการฝึกประจำปี แต่พบปัญหา คือ ไม่สามารถดำเนินงานตามแผนได้ ทั้งนี้เพราะทุกโรงเรียนมีงานเร่งด่วนเข้ามาแทรก จึงมีการแก้ปัญหาเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนต่อการฝึกซ้อม ด้านการคัดเลือกนักดนตรีของโรงเรียนที่ศึกษา มีแนวการปฏิบัติ 2 แนวทาง คือ แนวทางที่ 1 มีการกำหนดคุณสมบัติและกระบวนการคัดเลือกในด้านต่างๆ อย่างชัดเจน ส่วนแนวทางที่ 2 ไม่มีการกำหนดในเบื้องต้น แต่กระบวนการต่างๆ จะเกิดขึ้น เมื่อนักเรียนได้เข้ามาอยู่ในกระบวนการ

ฝึกซ้อมแล้ว ซึ่งครูผู้สอนจะคอยสังเกตพฤติกรรม และสร้างสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ภายหลังด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการวงโยธวาทิต ทุกโรงเรียนมีความพร้อม และพบปัญหาที่เหมือน ๆ กัน คือ บุคลากรภายในโรงเรียน องค์กรต่างๆ ภายนอกโรงเรียน และ ด้านงบประมาณ จากผลการสรุปปัญหาทั้ง 3 ประการ พบว่า ถ้าการบริหารบุคลากรภายใน โรงเรียนจะสามารถส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอกโรงเรียนเข้ามาให้ความร่วมมือ ในการ สนับสนุนส่งเสริมวงโยธวาทิตในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจัยที่สำคัญ คือ งบประมาณ

ดวงเดือน คุปต์คาร (2541 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพของ ชุดการสอน เรื่อง สารของทำนองเพลงไทยผ่านทักษะการขับร้อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.67/80.31 สูงกว่าเกณฑ์ มาตรฐาน

ที่กำหนด 80/80 นักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรมีพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจที่สูงกว่า ก่อนเรียนมีเจตคติที่ดีต่อเนื้อหารายวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามเกณฑ์ที่ คาดหวัง

สมพงษ์ วงษ์ดี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสอนวิชาสังคีตนิยมใน มหาวิทยาลัยภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า วิชาสังคีตนิยม เป็นวิชาหนึ่งที่สำคัญและจำเป็นในการ จัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรของทุกสถาบัน เนื้อหารายวิชาที่สอนมีความเหมาะสม แต่ยังขาดตำราและหนังสือภาษาไทย ขาดครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ และขาดสื่อการสอน ที่ดี

ศิริพร บัตตะพงศ์ (2543 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพชุดการสอนเรื่อง การผสมเสียง ผ่านทักษะการฟัง สำหรับนักศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน คือ 81.67/80.00, 81.44/80.00, 82.00/80.67 และ 81.67/80.50

2. ผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า หลังจากใช้ชุดการสอนแล้ว นักศึกษามี ผลการเรียนสูงกว่าก่อนใช้ชุดการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปราโมทย์ พอด้า (2542) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนทฤษฎีดนตรีสากล เบื้องต้นโดยผ่านทักษะปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ ในรายวิชาดนตรีสำหรับครูประถมศึกษาของสถาบัน ราชภัฏ โดยใช้ชุดการสอนทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น ซึ่งผ่านทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ จากผลการวิจัยพบว่า ะสิทธิภาพของชุดการสอนโดยการประเมินผลระหว่างเรียนครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 มีค่าเท่ากับ 92.43 และ 84.87 ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

ไว้ที่ 80/80 และจากการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เมื่อนำคะแนนจาก แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาทำการวิเคราะห์พบว่า ค่าเฉลี่ยของค่าความแตกต่าง เท่ากับ 19.70 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.31 ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 31.60 แสดงว่าผล การเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มประชากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับผลคะแนนทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ของผู้เรียนกลุ่มประชากรที่เรียนด้วยชุด การสอนดังกล่าว พบว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 77.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า ผลการ ประเมินภาคปฏิบัติไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ผลการวิเคราะห์แบบวัดเจเนคิตที่ดีต่อเนื้อหาและกิจกรรม การเรียนการสอนจากกลุ่มประชากรพบว่า มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ว่ามีค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้รับ แนวความคิดในการดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ เบื้องต้น ให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดเทคนิควิธีการ ปฏิบัติ โดยครูสาธิตทุกแบบฝึกหัดและใช้สื่อของจริงและสื่ออื่น ๆ ประกอบการเรียนตามความ เหมาะสมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพบปัญหาหรือข้อผิดพลาดครูต้องให้คำแนะนำและแก้ไข โดยทันที พร้อมกับให้กำลังใจและชื่นชมบ่อย ๆ เมื่อนักเรียนปฏิบัติได้ดี และเมื่อนักเรียนมี ความสามารถในการระดับหนึ่ง ครูควรหาเวทีให้นักเรียนได้แสดงออก เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเรียน นอกจากนี้ครูควรเป็นกันเองและเป็นທີ່ปรึกษาได้ในทุก ๆ ด้าน ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความรัก ความไว้วางใจและศรัทธาในตัวครู รวมถึงต้องสื่อการเรียนที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่ง จะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนในที่สุด

จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ข้อสรุปจากผลงานวิจัยดังกล่าว ข้างต้นนั้น สื่อการสอนจัดได้ว่ามีความสำคัญตลอดจนมีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่ต้องการมาก สำหรับผู้สอนวิชาดนตรีในระดับมัธยมศึกษา ช่วยทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และได้รับ ประสบการณ์ในการเรียนวิชาดนตรีได้ดีมากขึ้น ทำให้ผู้สอนมีการตื่นตัวและค้นคิดวิธีการสอน ตลอดจนสรรหาสื่อการสอนใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของนักเรียน ตลอดเวลา และ ผู้สอนยังสามารถทำการศึกษาทดลอง หรือ วิจัย ในเรื่องสื่อการสอนเพื่อให้เกิด ประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาดนตรี เกี่ยว รวมถึงความสำคัญและคุณค่าของสื่อการสอนวิชา ดนตรีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นผลให้ผู้วิจัยได้ตระหนักและพิจารณาถึง สภาพ ปัญหา และ ความ

ต้องการสื่อการสอนวิชาดนตรีของครูมัธยมศึกษาชั้น และ นำมาจัดทำเป็นงานวิจัยโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นครูสอนวิชาดนตรีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 41 ผู้วิจัยได้จัดสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยคือ แบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูล ที่รวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ และนำผลสรุปจากงานวิจัยมาเสนอแนะเป็นแนวทางในการแก้ไข ปัญหาตามหัวข้อของการทำวิจัยในครั้งนี้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

